

Kristinehamns
Kommun

Översiktsplan 2004

Orienterings- och beslutsdel

INNEHÅLL

1. INLEDNING	2
Planens innehåll och uppbyggnad	2
Allmänt om översiktsplanen	2
Översiktsplanen har tre viktiga uppgifter:	2
Lagstiftning som berör den fysiska planeringen	2
Plan- och bygglagen (PBL)	2
Miljöbalken	3
2. SAMRÅDS- OCH BESLUTSGÅNG	4
Formell hantering	4
Medborgarförankring	4
Medverkande	4
3. ÖVERGRIPANDE MÅL.....	5
4.TENDENSER OCH INRIKTNINGSBESLUT	6
Kommunens roll i regionen	6
Befolkningsutveckling	7
Kommunens robusthet	7
Ekologiska förhållanden	8
Allmänt	8
Miljökvalitetsnorm	9
Innehållet i miljökvalitetsnorm	9
Tillstånd och tillsyn	9
Åtgärdsprogram	10
Avlopp, avfall	10
Naturmiljön	11
Strandskydd	12
Vindkraftverk	12
Miljöhot	12
Sociala förhållanden	12
Allmänt	12
Äldre och sjuka	13
Utsatta grupper	13
Barn och ungdom	15
Förskoleverksamhet	15
Grundskola, förskoleklass, fritidshem och frivilliga skolformerna	15
Gymnasieskola	16
Högre studier	16
Fritid och idrott	16
Bibliotek och allmänskultur	17
Stad och landsbygd	18
Näringsliv och sysselsättning	18
Handel och konsumtion	19
Boende	19
Vistelseområden	20
Byggnader/kulturmiljöer	21
Tekniska förhållanden	21
Allmänt	21
Kommunikationer	22
Vattenförsörjning	23
Energiförsörjning	24
Materialförsörjning	24

5. KOMMUNALA STÄLLNINGSTAGANDEN.....	25
1. Boendekområden	25
2. Verksamhets- och handelsområden	26
3. Parker, vistelse- och naturområden	28
4. Bebyggelsemiljöer	33
5. Idrottsanläggningar	34
6. Kommunikationer	35
7. Teknisk försörjning	38
8. Hälsa och säkerhet	39
9. Riksintressen	40

LITTERATURLISTA/KÄLLFÖRTECKNING	42
Fakta- och beslutsdel	42

KARTFÖRTECKNING.....	43
Karta 1	43
Karta 2	43
Karta 3	43
Karta 4	43
Karta 5	43
Karta 6	43
Karta 7	43
Karta 8	43

1. INLEDNING

Planens innehåll och uppbyggnad

Planen är uppbyggd av två fristående delar, en orienterings- och beslutsdel som är den framtidsytande delen och kan sägas vara den egentliga översiktsplanen samt en faktadel som avses ge en lägesbeskrivning av dagens Kristinehamn och en historisk tillbakablick. Den senare kan användas fristående som ett enkelt uppslagsverk om Kristinehamn.

Orienterings- och beslutsdelen inleds med en allmän beskrivning av lagstiftning som styr och formell beslutsgång. Ett avsnitt som kortfattat redovisar kommunens övergripande mål följs av ett avsnitt, där tendenser inom olika samhällsförhållanden beskrivs både ur ett lokalt och ett omvärldsperspektiv. Grönmarkerad text redovisar kommunens inriktning och vilja.

Slutligen finns ett avsnitt, där kommunens ställningstaganden avseende fysiska förhållanden och fysisk utveckling redovisas.

Orienterings- och beslutsdelen består också av följande kartbilagor:

1. Vision för stadens fysiska utveckling
2. Markanvändningskarta staden
3. Markanvändningskarta Björneborgs tätort
4. Markanvändningskarta Bäckhammars tätort
5. Markanvändningskarta Nybble tätort
6. Markanvändningskarta Ölme tätort
7. Markanvändningskarta kommunen
8. Dispositionsplan Inre Hamnen - Sannaområdet

Allmänt om översiktsplanen

Varje kommun skall enligt lagstiftningen ha en aktuell översiktsplan. Planen skall ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden i kommunen skall användas och hur miljön, den av naturen givna och den av människor byggda, skall bevaras och utvecklas. Översiktsplanen skall ge besked om de speciella resurser som finns inom kommunens område, de hot och möjligheter som kan skönjas och den markpolitik kommunen lägger fast. Planens aktualitet skall bekräftas under varje mandatperiod genom fullmäktigebeslut. Förändringar i mark- och vattenanvändningen får inte ske i strid mot översiktsplanen. När viktiga förutsättningar ändrats skall planen omarbetas.

Kommunens ledning har ansvaret för arbetet med översiktsplanen, och den skall förankras genom samråd och utställning riktade till kommunens invånare och andra intressenter. Samråd skall också ske med länsstyrelsen och andra regionala myndigheter, som bl a har ansvaret för att riksintressen beaktas, att frågor som berör flera kommuner hanteras rik-

tigt, och att frågor som rör hälsa och säkerhet behandlas på ett riktigt sätt. Om det föreligger olika uppfattningar i dessa frågor mellan kommunen och länsmyndigheterna skall detta framgå av ett granskningsyttrande från länsstyrelsen, som skall bifogas översiktsplanen.

Översiktsplanen har tre viktiga uppgifter:

- Att ge information om kommunens fysiska förutsättningar och en vision om hur utvecklingen i kommunen under en överskådlig framtid kan komma att ske.
- Att ge vägledning för kommunala och regionala myndigheters beslut i frågor som rör den fysiska miljön.
- Att vara ett instrument i dialogen mellan stat och kommun beträffande allmänna intressens, främst riksintressens, innebörd, avgränsning och förvaltning.

Lagstiftning som berör den fysiska planeringen

Många lagar av olika karaktär berör användningen av mark och vatten, naturmiljö och bebyggelse. De viktigaste lagkomplexen är plan- och bygglagen (PBL) samt miljöbalken, som trädde i kraft 1 januari 1999 och som innehåller hän-synsregler, som gäller för alla verksamheter och som kan påverka miljön. Miljöbalken ersätter ett 15-tal tidigare lagar och ingriper i andra lagar, såsom väglagen, skogsvårdslagen etc. Länsstyrelsen övervakar statens övergripande intressen i den kommunala planeringen.

Plan- och bygglagen (PBL)

Plan- och bygglagen är det lagkomplex som ger instrumenten för kommunens planering på översiktlig och detaljerad nivå.

Översiktsplanen täcker hela kommunens yta och ger den långsiktiga helhetsbilden av kommunens fysiska planering. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och reglerar normalt inte enskilda intressen. Om översiktsplanens intentioner behöver starkare stöd kan detta ges genom områdesbestämmelser eller detaljplaner. För speciella områden med komplex ägar- och intressebild - t.ex. tätortsområden - kan man utarbeta fördjupningar av översiktsplanen. Fördjupad översiktsplan är ingen särskild planform utan skall ses som en del av den kommuntäckande översiktsplanen.

Områdesbestämmelser kan antagas av kommunen för att säkerställa ett bestämt syfte i översiktsplanen inom ett begränsat område som inte har detaljplan.

Exempel på användning av områdesbestämmelser är områden som är viktiga för rekreation och friluftsliv, där man önskar förhindra större förändringar, t.ex. industriellt skogsbruk, men där normalt skogsbruk får bedrivas i samspel med friluftslivet. Områdesbestämmelser har liknande karaktär som detaljplanebestämmelser, men kan inte ge byggrätt.

Detaljplan upprättas för att reglera bebyggelse, t.ex. inom tätortsområden eller där juridiskt bindande bestämmelser behövs för att säkra en god bebyggelsemiljö. Detaljplanen ger byggnadsrätt, och den åsätts en viss genomförandetid. När denna utgått får planen ersättas, ändras eller upphävas utan att de rättigheter som uppkommit genom planen ersätts.

Detaljplan och områdesbestämmelser utgör underlag för bygglov, marklov och rivningslov enligt PBL och tillstånd enligt de lagar som anknutits till PBL, såsom fastighetsbildningslagen.

Lov inom områden som inte är detaljplanlagda eller har områdesbestämmelser ges enligt plan- och bygglagens generella bestämmelser. Lagen skiljer dessutom på lovplikten mellan områden med samlad bebyggelse och områden som inte har samlad bebyggelse. Vad som skall betecknas som samlad bebyggelse eller inte är en tolkningsfråga. Som vägledning har miljö- och byggnadsnämnden i beslut angett en samling på minst 10 hus, där de bebyggda tomterna gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, parkmark eller dylikt.

Miljöbalken

Miljöbalkens mål är att främja en hållbar utveckling och på så sätt tillförsäkra levande och kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Vi som lever nu får inte betä oss på ett sätt som skadar miljön och utarmar naturresurserna. Både vi själva och de generationer som kommer skall ha en hälsosam och god miljö att leva i (Brundtland-kommisionens grundtanke).

Balkens fem grundstenar:

Människans hälsa och miljön skall skyddas mot störningar

Skyddet gäller både mot störningar, som kan skada direkt och indirekt. Med skada på människors hälsa menas både fysisk och psykisk påverkan.

Natur- och kulturområden skall skyddas och vårdas

En hållbar utveckling innebär bl a att värdefulla natur- och kulturområden skyddas och vårdas så att deras värden inte minskar.

Den biologiska mångfalden skall bevaras

Den biologiska mångfalden skall värnas, eftersom naturen har ett eget skyddsvärde. Detta innebär bl a att ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga skall bevaras. Med biologisk mångfald menas både mångfald av ekosystem och mångfald av och inom arter.

En god hushållning av mark och vatten skall tryggas

Markanvändning och samhällsbyggande skall ske på ett sätt, som sammantaget från en ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt, främjar en långsiktigt god hushållning på bästa sätt.

Återanvändning och återvinning skall främjas

Hushållningsreglerna i balken omfattar även hushållning med råvaror, energi och andra resurser. Uttag av nya resurser skall minska och möjligheterna att återvinna och återanvända skall tas tillvara. Detta skall ge ökad resurseffektivisering.

2. SAMRÅDS- OCH BESLUTSGÅNG

Formell hantering

Planeringsarbetet skall bedrivas med öppenhet och insyn, så att medborgarinflytandet blir starkt och beslutsunderlaget bra. Det är en rättighet för medborgaren att kunna påverka sin närmiljö.

Förslag till översiktsplan eller ändring av planen skall vara föremål för samråd med länsstyrelsen samt regionplaneorgan och kommuner som berörs av förslaget. Övriga myndigheter och sammanslutningar samt enskilda, som har ett väsentligt intresse av förslaget, skall beredas tillfälle till samråd. Syftet med samrådet är att förbättra beslutsunderlaget genom bred debatt på tidigt stadium, då möjligheterna till påverkan är stora. Samråd hålls därför med en vid krets av berörda.

Förslag till översiktsplan skall ställas ut under minst två månader. Under utställningstiden skall planförslaget åtföljas av en planbeskrivning, samrådsredogörelse, gällande översiktsplan samt sådant planeringsunderlag som bedöms ha betydelse för förslaget. Synpunkter lämnas skriftligen under utställningstiden och länsstyrelsen avger under samma tid ett granskningsyttrande över planförslaget. Inkomna synpunkter sammanställs i ett utlåtande som fogas till handlingarna.

I utlåtandet anges även förslag till eventuella revideringar, som en följd av inkomna synpunkter. Väsentliga ändringar kan leda till att planförslaget ställs ut igen. Synpunkter som inte kan tillgodoses i planförslaget motiveras särskilt.

Kommunfullmäktige fattar efter beredning av kommunstyrelsen beslut om antagande och ändringar av översiktsplanen. Besluten gäller sedan de vunnit laga kraft. Vid överklagande gäller bestämmelserna om laglighetsprövning i kommunallagen. Överklagandetiden är tre veckor.

Alla kommuninnevånare har rätt att överklaga. Överklagandet skall dock i huvudsak endast avse brister i den formella hanteringen. Kommunfullmäktiges beslut överklagas hos länsrätten. Efter det att fullmäktiges beslut vunnit laga kraft informeras allmänheten och andra berörda om detta.

Medborgarförankring

En övergripande ambition för översiktsplanen är ett omfattande medborgarinflytande. Därför präglas stor del av arbetet av informella processer.

Under hösten 1995 genomfördes två seminarier i kommunen. Föreningar, företag och enskilda inbjöds att lämna synpunkter på Kristinehamns framtid. De synpunkter och idéer som kom in lades som grund för en idédebatt i kommunfullmäktige i januari 1997. Referat från idédebatten, se kommunfullmäktiges § 1/97.

Under hösten och vintern 1997-1998 genomfördes dessutom elva samråd i elva geografiskt avgränsade områden inom kommunen.

1. Norra stadsdelarna
2. Västra stadsdelarna
3. Centrala stadsdelarna
4. Östra stadsdelarna
5. Nybble
6. Ölme
7. Varnum (stadens närområde)
8. Björneborg
9. Bäckhammar
10. Visnums-Kil
11. Rudskoga

Under våren 1998 genomförde studieförbunden studiecirk-
lar. Samråden och studiecirk-larna har gett underlag för den formella planprocessen.

Medverkande

Planförfattare är planeringschef Lars Nilsson, i samarbete med tjänstemän från miljö- och stadsbyggnadsförvaltningen, tekniska förvaltningen, kommunkontoret, kulturförvaltningen, socialförvaltningen och skolförvaltningen.

Arbetet med aktuell översiktsplan tog sin början redan 1997 och har, av många anledningar, dragit ut på tiden. Det är många tjänstemän, förtroendevalda och andra som deltagit i framtagandet av fakta och underlag och som underhand lämnat värdefulla synpunkter, varför här inte är möjligt att nämna alla, dock framförs ett tack till samtliga inblandade, ingen nämnd och ingen glömd.

Fotografer: Lars-Peter Jansson och Björn Andersson.

3. ÖVERGRIPANDE MÅL

Alla invånare i Kristinehamn skall känna en grundtrygghet i att leva och bo i kommunen även under perioder när man som enskild individ utsätts för olika påfrestningar. Alla kommuninvånare skall ha och/eller känna tryggheten av tillgång till ett socialt nätverk i kommunen. Kommunen skall vara trygghetscertifierad.

Kommunen skall sträva efter att dimension på bebyggelse och det offentliga rummet skall utveckla småstadens karaktär som mötesplats och bejaka och stödja de lokala kulturerna på landsbygden och i landsbygdssamhällena.

Kommunens fysiska utveckling skall präglas av ett närmande till Väneren. Stadens vattennära delar skall tillgängliggöras för framtida boendeområden samt rekreations- och idrottsområden. Kommunen skall bejaka att väner-nära fritidsbebyggelse befolkas och är levande under årets alla dagar.

Kommunen skall stimulera och aktivt stödja föreningsliv, samfund och andra organisationers arbeten för ett rikt utbud av kultur, idrott och andra aktiviteter.

För att säkerställa en långsiktig tillväxt i det lokala samhället skall barnfamiljer och småföretagares roll och förutsättningar uppmärksammas särskilt.

Kommunen skall aktivt stimulera en mångfald av arbetstillfällen som kan passa både kvinnor och män. För dem, som av olika skäl ej kan erhålla traditionella lönearbeten, skall kommunen i samverkan med andra parter på arbetsmarknaden sträva efter att åstadkomma förutsättningar för meningsfull sysselsättning.

Kommunen skall skapa delaktighet hos invånarna i kommunens utveckling genom att så långt som möjligt decentralisera beslut. Kommunen skall vara drivkraft för att brukarråd

av olika slag inrättas i kommunen med syfte att få människor mer delaktiga i beslut som rör deras vardag.

Barn- och ungdomssituationen skall särskilt beaktas genom en väl utbyggd och väl fungerande barnomsorg och skola, där de enskilda barnens och elevernas egna behov och möjlighet till aktiva och egna val skall vara styrande. Kommunen skall stödja universitetet i Värmland och verka för att en universitetsfilial på sikt lokaliseras till Kristinehamn.

Skolor skall i nära samarbete med lokalt och regionalt näringsliv vidareutveckla inläringssituationen för elever i alla åldrar.

Kommunen skall verka för att så hög sjukvårdskompetens som möjligt finns inom kommunen och närhet och tillgång till en väl fungerande primär-, när- och akutsjukvård. Specialistsjukvården bör dock koncentreras till de större enheterna för att säkerställa erforderlig kompetens.

Kommunen skall vara aktiv i de omvärldsfrågor, som har betydelse för kommunens utveckling och medborgarna.

Kommunen skall verka för att personer med funktionshinder skall tillförsäkras jämlikhet och delaktighet i hela samhället enligt FN:s standardregler.

Kommunen skall verka för alternativa driftsformer, t ex olika typer av kooperativ och entreprenader, där detta är kostnadseffektivt samt motverka ojämlika förhållanden och osunda konkurrenssituationer.

Kommunen skall aktivt arbeta med kommunal riskhantering för att skapa bra underlag för riskhänsyn i den fysiska planeringen, planering av räddningstjänstens organisation, insatser och skadeförebyggande arbete samt för annan planering inom kommunen.

Varnans utlopp med planerad bostadsbebyggelse, idrotts- och rekreationsområde till vänster samt gästhamn, hamn och handel/näringsverksamhet till höger

4.TENDENSER OCH INRIKTNINGSBESLUT

Grönmarkerad text anger kommunens inriktningsbeslut.

Kommunens roll i regionen

Den offentliga förvaltningens indelning och organisation, ovanför kommunnivån, har varit föremål för ett flertal utredningar och betänkanden alltsedan kommunreformen 1971. I ett slutbetänkande, "Regional framtid" från 1995, föreslogs att ansvarsfördelningen mellan staten och den kommunala självstyrelsen ändras, så att det regionala utvecklingsansvaret förs över från länsstyrelsen till landstingen och att länsstyrelsens roll renodlas till att vara statens företrädare i en region.

Riksdagen har genom lagändring möjliggjort försök i stora delar enligt regionberedningens förslag. Göteborgs- och Bohus län, Älvsborgs län och Skaraborgs län bildar Västra Götalands län och ett landsting. Malmöhus län och Kristianstads län bildar Skåne län och ett landsting. Landstingen kommer att bli regionala självstyrelseorgan, som övertar delar av statens nuvarande uppgifter, främst gäller detta beslut om regionalpolitiska medel och beslut om länstrafikplaner. Dessutom skall den regionala självstyrelsen upprätta regionala utvecklingsprogram. I försöket anges att den regionala självstyrelsen inte får befälsrätt över kommunerna, men förhållandet att det regionala organet övertar frågor som tidigare hanterats i relationen stat/kommun pekar mot en ny beslutsnivå i nationalstatens förvaltning. Detta kan på sikt medföra förändringar av kommunernas roll. De tendenser som är tydliga idag är "starka regioner i ett allt mer integrerat Europa och en försvagning av nationalstaten". Den starka regionen kommer kanske att erfordra ingrepp i det kommunala självstyret.

Vid sidan av Skåne- och Västergötlandsförsöken pågår bl a försök i Kalmar län, där ett regionförbund mellan kommunerna och landstinget övertar de regionala uppgifterna. Detta innebär samverkan mellan kommuner och landsting på traditionellt sätt, i likhet med exempelvis kollektivtrafikens organisation i Värmland. Nuvarande två beslutsnivåer i den offentliga förvaltningen bibehålles. Denna konstellation får sannolikt lägre beslutskraft jämfört med Skåne- Västergötlandmodellen, eftersom den senare styrs av direktvalda parlament. Nuvarande diskussioner och försök kan förenklas till två huvudfrågor: Den offentliga förvaltningens organisation och nationens regionala indelning.

Eventuella förändringar av den offentliga förvaltningens organisation och nationens regionala indelning kommer sannolikt även att medföra förändringar på den kommunala beslutsnivån. Storstadskommunerna är ordentligt involverade i processen, eftersom de utgör en väsentlig del av den och kan, utifrån det perspektivet, exempelvis få inflytande över ett större omland.

Den statliga Ansvarskommittén, som inledde sitt arbete 2003, kan komma att påverka kommunens åtagande.

För medelstora och små kommuner gäller andra förutsättningar. Enskilda ställningstaganden inom varje kommun förefaller inte vara fruktsamma. De bör i så fall ske genom samverkan inom en geografisk eller funktionell intressegemenskap. Självfallet kan också kommunen som organisation överlåta överväganden och ställningstaganden till det politiska partiarbetet.

Efter initiativ från, och diskussioner i de politiska partierna, har Landstinget och Kommunförbundet under 2001 gemensamt bildat kommunalförbundet Region Värmland - en ny demokratisk indirekt vald organisation - för att samla de regionala verksamheterna "under en hatt". Skälet till detta är ett behov av att kunna hävda Värmlands position såväl inom Sverige som internationellt samt en uppslutning kring strategiska utvecklingsfrågor för regionen.

Den 17 januari 2002 fattade riksdagen beslut om regional samverkan och statlig länsförvaltning. Beslutet innebär att det i varje län får bildas ett samverkansorgan med samtliga kommuner i ett län som medlemmar och där landstinget ges möjlighet att vara medlem. Samverkansorganet kan överta ansvar och befogenheter för en rad statliga uppgifter på länsplanet.

Överväganden och ställningstaganden, om den offentliga förvaltningens indelning och organisation, skall i första hand ske i det politiska partiarbetet.

Kommunen skall vara öppen för att som organisation arbeta med frågan inom geografiska eller funktionella intressegemenskaper.

En klar tendens, oberoende av regionfrågan, är att kommuner i ökad omfattning söker samverkan med andra kommuner, antingen för att lösa en uppgift som med fördel görs gemensamt eller för att driva gemensamma frågor mot statliga myndigheter eller andra överordnade organ.

En bidragande orsak till denna utveckling är sannolikt den allt kärvare offentliga ekonomin under 1990-talet, men också att teknikutvecklingen och lagstiftningen i högre grad möjliggör samverkan i olika former. Denna utveckling kommer säkerligen att accelerera och kan i sig komma att utgöra ett inlägg i regiondebatten.

Kommunen skall aktivt verka för att förstärka och utveckla samverkan med andra kommuner och ingå i allianser för funktioner som är lämpliga för detta.

Vägledande för kommunala företrädare i detta arbete skall vara det gemensammas bästa.

Befolkningsutveckling

Befolkningens flyttmönster har etappvis, alltsedan industrialismens genombrott, skett mot allt större befolkningscentra. Under 1990-talet är det endast Stockholms, Göteborgs och Malmös städer med omland, som ökat sin befolkning.

Sedan 1992 har barnafödandet i Sverige minskat och 1997 hade landet för första gången sedan 1809 ett födelseunderskott. Det låga fruktsamhetstalet beror till stor del på att unga kvinnor väntar med att föda barn. Sannolikt finns ett flertal orsaker till denna utveckling, men en allmän oro för framtiden till följd av den ekonomiska utvecklingen, hot om nedrustad välfärd och arbetslöshet, har säkert betydelse. Värdet av en gedigen utbildning betonas i allt fler sammanhang och medför att många, inte minst kvinnor, tillbringar längre tid i utbildning och därför skjuter upp barnafödandet. Äldre förstagångsföräldrar kan också medföra att man skaffar färre barn.

Kristinehamns befolkningsutveckling skiljer sig inte från den gängse. Senare års arbetslöshet har medfört en ökad utflyttning från 1995.

Statistiska Centralbyrån bedömer i en prognos att Kristinehamns befolkning kommer att minska med 6% (1 500 personer) fram till år 2020. Vad avser åldersgruppen barn pekar prognosen på en minskning med 10% fram till år 2010, för att därefter ligga kvar på denna nivå fram till 2020.

Befolkningsminskning medför på kort sikt svårigheter att upprätthålla den kommunala servicen på en vikande skatteunderlag i kombination med stor organisation och överbyggnad. På lite längre sikt kan det inte uteslutas att företagen lokalt och regionalt hotas av arbetskraftsbrist.

Samhällsutvecklingen i stort kan på längre sikt medföra att det nationella flyttmönstret ändras och vi får en återflyttning mot attraktiva småstäder och landsbygd.

Kommunen skall anpassa de närmaste årens verksamhet till det rådande läget, men även planera för att snabbt kunna anpassa verksamheterna till en ökande befolkning. Förutsättningar för en sådan utveckling skall skapas genom att kommunen utvecklas mot en alltmer attraktiv plats för bosättning och näringsverksamhet.

Kommunens robusthet

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) och Boverket har under 1998 i samarbete med Räddningsverket och Naturvårdsverket givit ut en skrift som heter "Robusthet i den fysiska miljön". Skriften länkar samman de ekologiska, sociala och tekniska trygghets- och säkerhetsfrågorna och påvisar att de för ett långsiktigt hållbart samhälle utgör en odelbar helhet.

Samhällets robusthet, dess förmåga att klara påfrestningar, är beroende av hur vi som medborgare, och de funktioner som ingår i samhället, reagerar inför oväntade hot eller störningar. Vi kan, både som enskilda individer och samhället

som kollektiv, vara beredda att sätta in motåtgärder i en uppkommen situation eller upprätta strategier för att förhindra uppkomsten av händelser eller företeelser, som kan skada oss och vårt samhälle.

Ekologisk robusthet innefattar varsam användning av naturresurser och förutsätter att ekologiska kretslopp inte rubbas. Social robusthet innefattar allt från relationer mellan individer till kollektiva regelsystem för hur ansvarsfördelningen inom olika områden organiseras på alla de nivåer som finns i ett samhälle. Teknisk robusthet är avhängigt den teknologi som utvecklas för ett långsiktigt hållbart samspel med samhälle och natur liksom kvaliteten på den infrastruktur som är nödvändig i ett modernt samhälle.

Skriften beskriver också en vidgad syn på totalförsvaret. Traditionellt har det funnits en skiljelinje mellan vårt militära och civila försvar. Bilden av samhället som en helhet med institutioner och nätverk, som alla måste fungera både i fredssamhället och i en krissituation, har vuxit fram.

Vikten av att risker för hälsa och säkerhet i möjligaste mån elimineras framhålls allt mer såväl i lagstiftning som i samhällsdebatten. Risker kan härvid vara såväl akuta olycksrisker såsom risker för hälsa och miljö genom långvarig påverkan.

Även i arbetsmiljölagstiftningen understryks att arbetssituationen ej får medföra oro, stress och vantrivsel eller innehålla inslag av hot och våld.

Samhällsplanering handlar om utformningen av framtidens samhälle och innebär förberedelse till handling för att möta och tillgodose människors behov på kort och lång sikt. Riskhanteringsprocessen måste integreras som en viktig och naturlig del i samhällsplaneringen för att olycksrisker ska kunna elimineras eller minskas. Även om det ibland är svårt att "bygga bort" en del olycksrisker är det ändå viktigt att tidigt lyfta fram riskfrågorna i samhällsplaneringen. En ökad medvetenhet om riskerna i samhället är ett viktigt steg i arbetet med ett säkrare samhälle.

I anvisningarna för miljölagstiftningen understryks också vikten av att risker ej byggs in i verksamheter och anläggningar av olika slag. Planverket och Naturvårdsverket har bl a gett ut en publikation "Bättre plats för arbete", där säkerhetsavstånd anges för olika slag av verksamheter. Denna är i första hand ämnad att vara vägvisande vid planering, när det gäller lokalisering av verksamheter intill bostadsområden eller tvärtom.

För att tillgodose arbetsmiljön har bl a upprättats särskilda program om så kallad internkontroll, där det i förekommande fall även anges hur situationer med inslag av hot och våld hanteras.

I samband med företagens förberedelser för så kallad miljöcertifiering krävs också att det aktivt tas i frågorna om riskeliminering.

Kommunen skall i all verksamhet ge akt på robustfrågorna och arbeta för att såväl förebygga som eliminera risker. Ett aktivt säkerhetstänkande hos alla invånare skall eftersträvas.

Människor, som verkar eller är bosatta i kommunen, skall känna en grundtrygghet och ett förtroende för hur risker och olyckor hanteras.

För att förebygga och begränsa skadeverkningarna vid olyckor skall kommunen ha ett väl fungerande riskhanteringsarbete och en effektiv räddningstjänst.

Genom utbildning av invånarna i skydds- och säkerhetsfrågor skall en höjd kunskap om åtgärder för att förhindra olyckor och minska skadeverkningarna av inträffade olyckor uppnås. Kommunen skall vara trygghetscertifierad.

För att alltid ha ett aktuellt planeringsunderlag avseende risker i kommunen skall, inom ramen för kommunens riskhanteringsarbete, ett kontinuerligt arbete med en kommunal riskanalys utföras. Riskanalysen innebär en systematisk identifiering och bedömning av risknivåer för riskobjekt, riskkällor eller system. Riskanalysen skall innehålla beräkningar och uppskattningar av sannolikheter och konsekvenser samt belysa osäkerheter i analysen.

Riskanalysen skall beaktas vid lokalisering av bebyggelse, utformning av trafiksystem etc. Riskanalysen skall även ligga som grund för planering av räddningstjänstens organisation, insatser och skadeförebyggande arbete.

Ekologiska förhållanden

Allmänt

Medvetenheten om att nutidssamhällets konsumtionsmönster tär på ändliga naturresurser och bryter mot naturens kretslopp ökar både hos individer och samhällets olika företrädare. Tron att tekniska framsteg skall kunna balansera och ersätta de naturliga kretsloppen får allt färre anhängare. Frågorna fick sitt första globala genombrott vid FN:s miljökonferens i Stockholm 1972. Bruntlandskommissionens rapport "Vår gemensamma framtid" 1987 ökade insikten om de snabbt ökande miljöproblemen. Ytterligare ett genombrott fick dessa frågor vid konferensen i Rio de Janeiro 1992, då insikten om att individens konsumtionsmönster och beteende i lokalsamhället har en avgörande betydelse för den globala miljön. Det s k Agenda 21-arbetet påbörjades. Inom Kristinehamns kommun resulterade detta i en särskilt inrättad tjänst, som bl a hade till uppgift att sprida information och insikt på individnivå. Tjänsten har idag dragits in.

Lagstiftningen skärps efterhand och en miljöbalk, som samordnar ett 15-tal lagar inom miljöområdet, antogs av riksdagen den 3 juni 1998 och trädde i kraft den 1 januari 1999. Följdändringar sker i ett femtiotal andra lagar, som berör miljön. I regeringens proposition anges tre övergripande mål: Skyddet av miljön, en hållbar försörjning och en effektiv användning av energi och andra naturresurser. Avsikten

enligt propositionen är en ny struktur för miljöarbetet. Ett antal nationella miljö kvalitetsmål skall fastställas av riksdagen. I den nya strukturen ligger att miljö kvalitetsmålen ska vara utgångspunkten för ett system med mål och resultatstyrning. Mål och resultatstyrning innebär principiellt en styrning med hjälp av uppställda mål medan vägarna att nå dit inte bestäms i detalj. Regeringen föreslår 15 miljö kvalitetsmål som skall nås under en generation, det vill säga till omkring år 2020 - 2025:

1. Frisk luft: Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

2. Grundvatten av god kvalitet: Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i ytvatten.

3. Levande sjöar och vattendrag: Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och variationsrika livsmiljöer. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

4. Myllrande våtmarker: Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

5. Hav i balans samt levande kust och skärgård: Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktion samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

6. Ingen övergödning: Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

7. Bara naturlig försurning: Mark och vatten ska inte försuras genom nedfall av föroreningar eller av markanvändning. Försurningen ska inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material.

8. Levande skogar: Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras och kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

9. Ett rikt odlingslandskap: Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

10. Storslagen fjällmiljö: Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

11. God bebyggd miljö: Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö och fungera för alla och bidra till en förbättring av den regionala och globala miljön. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och energi och andra naturresurser främjas.

12. Giftfri miljö: Miljön ska långsiktigt vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

13. Säker strålmiljö: Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

14. Skyddande ozonskikt: Ozonskiktet utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

15. Begränsad klimatpåverkan: Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att detta globala mål kan uppnås.

Miljökvalitetsnorm

Regeringen får meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten och luft. Sådana föreskrifter kallas i miljöbalken för miljökvalitetsnormer. En miljökvalitetsnorm skall gälla för ett visst geografiskt område. En norm kan t ex omfatta en eller flera sjöar eller andra vattendrag, en del av en kommun eller hela kommunen, flera kommuner, ett eller flera län eller hela landet.

Normerna kan även omfatta vissa typer av områden, t ex sådana områden som rymmer samma naturvärden. Normerna skall avse den miljömässiga kvaliteten hos alla former av recepienter, d v s den miljö, där utsläppen sker. Vad som skall anses vara godtagbar miljö kvalitet skall fastställas enbart utifrån kunskaper om vad människan och naturen tål. Det innebär att i det skedet ingen hänsyn skall tas till tekniska eller ekonomiska förhållanden. Omständigheter av det slaget kan däremot ha betydelse för vilka åtgärder som kan bli aktuella att genomföra med anledning av miljö kvalitetsnormen och hur lång tid det skall ta innan alla åtgärder är genomförda.

Innehållet i miljö kvalitetsnorm

Miljökvalitetsnormer skall ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer, som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som naturen eller miljön kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

Miljökvalitetsnormer kan ange:

- högsta eller lägsta förekomst i mark, yt- och grundvatten, luft eller miljön i övrigt av kemiska produkter eller biotekniska organismer,
- högsta nivå för buller, skakning, ljus, strålning eller annan sådan störning,
- högsta eller lägsta nivå eller värde för vattenstånd eller flöde i vattensystem, vattendrag, grundvatten eller delar av dem,
- högsta eller lägsta förekomst i yt- och grundvatten av organismer som kan tjäna till ledning för bedömning av tillståndet i miljön (bioindikatorer).

Miljökvalitetsnormer skall grunda sig på vetenskapliga kriterier. I normgivningen skall också anges en viss tidpunkt efter vilken en högsta eller lägsta förekomst av någon parameter ej får överskridas eller underskridas, d v s i praktiken när normen skall vara uppnådd. När det bestäms inom vilken tid normen skall vara uppfylld kan en skälighetsavvägning i 2 kap. 7 § första stycket innebära att äldre verksamheter får längre tid på sig för den omställning som kan krävas för att leva upp till normerna. Skälighetsreglerna enligt 2 kap. 7 § andra stycket tillåter dock inte att en miljö kvalitetsnorm åsidosätts.

Regeringen har hittills genom förordningen om miljö kvalitetsnormer föreskrivit om kvalitetsnormer för bly, kvävedioxid och svaveldioxid i luft.

Myndigheters skyldigheter på grund av miljö kvalitetsnormer

Myndigheter och kommuner skall säkerställa att de miljö kvalitetsnormer som meddelats iakttas när de

- prövar tillåtlighet, tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden,
- utövar tillsyn,
- meddelar föreskrifter.

Kommuner och myndigheter skall även beakta miljö kvalitetsnormer vid sin planering och planändring enligt följändringar till Plan- och bygglagen (PBL). Särskilda föreskrifter om miljö kvalitetsnormer finns i 2 kap. 1 § PBL samt i 4, 5 och 12 kap. PBL.

Tillstånd och tillsyn

All tillståndsgivning måste ske inom ramen för vad miljö kvalitetsnormerna stadgar, tillstånd får enligt miljöbalken inte beviljas för en ny verksamhet som medverkar till att en norm överträds. Detta innebär att den planerade verksamheten får komma till stånd endast under förutsättning att tillräckligt utrymme skapas genom att olägenheter från andra källor reduceras åtminstone i motsvarande utsträckning.

Kraven blir ändå större i ett område, där den totala belastningen redan överskrider en miljökvalitetsnorm. Ett sätt att hantera en sådan situation kan vara att sökanden inger ansökan om så kallad grupprövning enligt 10 kap, 8 § miljöbalken. Genom en sådan prövning ges en möjlighet för en eller flera sökanden att minska utsläppen från flera befintliga verksamheter och härigenom skapa utrymme för såväl den egna som den nya verksamheten.

Om en enskild verksamhet förorsakar att en miljökvalitetsnorm överskrids skall tillsynsmyndigheten besluta om åtgärder eller försiktighetsmått vid anläggningen. Har verksamheten tillstånd och sådana åtgärder eller försiktighetsmått inte ryms inom villkoren, finns möjlighet för tillsynsmyndigheten att begära omprövning av tillstånd och villkor.

Föreskrifter om miljökvalitetsnormer kan enligt huvudregeln inte inskränka ett tillståndsbesluts rättskraft, om inte en omprövning av verksamheten sker. Tillståndsmyndigheten får emellertid helt eller delvis återkalla ett tillstånd för att uppfylla Sveriges förpliktelser till följd av EU-medlemskapet. Detta innebär att en miljökvalitetsnorm, som har beslutats av EU, i princip kan leda till att tillståndet för företag helt eller delvis återkallas, om dessa inte kan begränsa sina utsläpp så att normen uppfylls.

Åtgärdsprogram

Enligt miljöbalken skall ett åtgärdsprogram upprättas, om det behövs för att en miljökvalitetsnorm skall uppfyllas eller om det följer av EU-medlemskapet. Det är regeringen, som beslutar att åtgärdsprogram skall upprättas och vem som skall ansvara för det. Avsikten är att det i första hand är myndigheter och kommuner som skall upprätta programmen. Regeringen får också överlåta till en myndighet att besluta om åtgärdsprogram som följer av EU-medlemskapet. För att uppnå en viss miljökvalitet inom ett område, måste oftast flera olika åtgärder samordnas. Ett åtgärdsprogram måste därför omfatta all verksamhet som kan bidra till att miljökvalitetsnormen uppfylls. Ett åtgärdsprogram kan därför innehålla åtgärder som avser t ex fysisk planering, utsläppsbegränsande åtgärder, begränsning av verksamheter och ekonomiska styrmedel. Även åtgärder som är ägnade att på sikt påverka människors attityder och beteende, t ex utbildning och informationsinsatser, kan ingå i programmet.

Om en miljökvalitetsnorm berör flera kommuner inom ett län måste genomförandet samordnas. I ett sådant fall är det därför i första hand Länsstyrelsens uppgift att upprätta programmet i samråd med berörda kommuner. Här är det också möjligt för de kommuner, två eller flera, som normen omfattar att upprätta ett åtgärdsprogram i en mellankommunal samverkan. Detta innebär att även s k kommunalförbund torde kunna upprätta interkommunala åtgärdsprogram.

I de fall som försvarsmakten, försvarets materialverk eller annan verksamhet inom försvaret berörs, är det Länsstyrelsen som skall upprätta åtgärdsprogrammet. Om en miljökvalitetsnorm omfattar flera län kan regeringen bestämma att programmet skall upprättas gemensamt av dessa.

Ett beslut om åtgärdsprogram kan inte överklagas. De domar

och beslut som domstolar och myndigheter meddelar med anledning av åtgärdsprogrammet kan dock överklagas.

En ny beslutsteknik utvecklas, där förutsättningarna för miljön beaktas inför beslut av olika slag. Detta innebär att beslut om verksamheter, som var för sig eller som sammanlagda med andra, har betydelse för hälsan, miljön samt hushållningen med mark och vatten m.m. skall grundas på en beskrivning och analys av beslutens konsekvenser för dessa intressen. Detta uppnås genom miljökonsekvensbeskrivningar.

Kravet på miljökonsekvensbeskrivningar har införts i ett flertal lagar bl.a. miljöbalken, väglagen, plan- och bygglagen, minerallagen, skogsvårdslagen, fiskelagen och strålskyddslagen.

Vidare kommer allmänhetens inflytande att förstärkas, liksom skyddet av områden, arter och landskapsbild m.m.

Vid samtliga beslut i nämnder och styrelser, som medför förändringar i den fysiska miljön, skall konsekvenser ur miljösynpunkt belysas eller beskrivas.

Kommunen skall ha en miljöpolicy för den interna verksamheten.

Avlopp, avfall

Omhändertagande och destruktion av avfallsprodukter är frågor som får en allt högre aktualitet.

Det finns anledning att tro att vi bara är i början på en för individer, företag och myndigheter omvälvande förändringsprocess. Hur förändringarna kommer att ske är idag svårt att överblicka. Forskning, försök och diskussioner pågår inom de flesta sektorer och det finns, för vissa funktioner, diametralt olika uppfattningar om hur de uthålliga systemen skall utvecklas. Detta medför behov av flexibilitet i de tekniska systemen. Producentansvaret kommer att omfatta mer än förpackningar, exempelvis elektriska produkter etc. Källsortering och återvinning av avfallet till nya produkter eller energi utvecklas ytterligare. Utvecklingen medför sannolikt på sikt idag inte överblickbara förändringar av paketering och distribution. Farligt avfall skall minskas och regler för omhändertagande av det som uppstår skärps. Kraven på rening och återföring av näringsämnen och organiskt material från avlopp/avfall till mark och jordbruk kommer att skärpas successivt.

Enligt miljöbalken får inte deponering ske av utsorterat brännbartavfall efter den 1 januari 2002 och av organiskt avfall efter den 1 januari 2005.

Bland teknikutvecklare finns tankar på att genom avfallskvarnar i hushållen även transportera det organiska hushållsavfallet via avloppsnätet för omhändertagande och återförande till kretsloppet. Andra förespråkar att istället minska volymen till reningsverken genom att omhänderta toalettavfallet direkt i hushållen.

Det kommunala deponiområdet vid Strandmossen utvecklas successivt till en anläggning, som i huvudsak sorterar,

Strandmossens deponi.

omlastar, sönderdelar, komprimerar, mellanlagrar och biologiskt behandlar avfall. Själva deponin kommer att finnas kvar som en basresurs för ej behandlingsbart avfall, dock ej riskavfall. Nuvarande tendenser i avfallshanteringen pekar mot att deponiområdet räcker till år 2040. Genom industrietableringar eller regionalt samarbete kan avfallsmängderna ändras.

Omlastning och återvinning innebär ökat transportarbete med större fordon.

Kommunen skall uppmärksamt följa forskning och utveckling inom de kommunaltekniska systemen med inriktning att använda uthållig och kretsloppsanpassad teknik.

Kommunen skall i sina beslut och myndighetsutövning underlätta individens möjlighet att värna miljön och kretsloppsanpassa sin vardag.

Naturmiljön

Att skydda områden, arter och bevara den biologiska mångfalden är frågor som ges allt större vikt. I miljöbalken har skett en uppgradering av detta skydd. I miljöbalken finns områdesskydden nationalpark, natur- och kulturresevat, naturminne, biotopskyddsområde, djur- och växtskyddsområde och strandskydd. Dessutom finns det naturområden som ingår i EU:s nätverk Natura 2000. Det finns även skydd av naturen i form av fridlysning, förbud mot utsättning av djur- och växter i miljön och förbud mot handel, in- och utförsel, transport, förvaring och förevisning av djur och växter.

Inom skogsbrukssektorn används s k naturvårdsavtal, som komplement till naturreservat och biotopskydd. Detta sker främst i sådana fall, där en anpassad skötsel gynnar naturvärdena. Ett naturvårdsavtal innebär att markägaren åtar sig att mot ersättning från staten avstå från sin rätt att bruka ett område. Vad markägaren då, i de allra flesta fall, konkret förklarar sig helt eller delvis avstå från, är avverkning och

annat tillvaratagande av virke.

Inom de markområden, som kommunen äger, kan bevarande och skydd tryggas i skötselplaner. Behövs allemansrättsliga inskränkningar kan kommunen, enligt miljöbalken, inrätta naturreservat. Kommunen kan också, efter prövning, inrätta natur- och kulturresevat på övrig mark i kommunen. Ersättning för inskränkningar i pågående markanvändning skall då utges av kommunen.

En ”grönskogsbruksplan” över de kommunägda skogarna har tagits fram. Övriga skogsområden inom kommunen har nyckelbiotopsinventerats. Skogsvårdsstyrelsen bevakar dessa i samband med avverkningsanmälningar. Länsstyrelsen arbetar för närvarande med att få ett av dessa områden skyddat som naturreservat (väster om Juntern).

Kommunfullmäktige beslutade 1988 om en skötselplan för kommunens skogsområden. Sedan dess har kommunen gjort en s.k. grön skogsbruksplan med hjälp av skogsvårdsstyrelsen. Kommunfullmäktige har under 2005 beslutat att en plan skall utarbetas för skötseln av kommunens tätortsnära skogar.

Kommunens skogsbruk är sedan 2000 FSC-certifierat. Detta innebär i korthet att kommunen är beredd att sköta sin skog med högre ambition än rena lagkrav. Forest Stewardship Council (FSC) är en oberoende, internationell, ideell organisation som bildades 1993. FSC ska uppmuntra till miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar. I FSC:s principer och kriterier finns generella riktlinjer som gäller för hela världen. Certifieringssystemet ska anpassas till de olika ländernas lokala förutsättningar genom att det utvecklas nationellt anpassade FSC-standarder. Certifiering enligt FSC är ett frivilligt marknadsstyrt system, där markägaren åtar sig att bruka skogen utifrån vad som anges i den gällande standarden.

Kommunen skall aktivt verka och delta i samhällets arbete för att särskilt värdefulla områden bevaras och sköts genom ett för området lämpligt områdesskydd.

Områden och miljöer inom kommunen, som har särskilda biologiska värden skall pekas ut och erforderligt skydd bedömas. Särskilt gäller detta ängs- och hag- och våtmarker, vattendrag, Vänerlandskapets naturskogar och nyckelbiotoper.

Tätorternas parker och naturområden och dess miljövärden skall särskilt beaktas vid all planläggning. Ingrepp skall i allt väsentligt undvikas.

Strandskydd

År 1994 gjordes ett tillägg i naturvårdslagens bestämmelser om strandskydd. Syftet med strandskyddet hade fram till detta år enbart varit att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv. Som ytterligare syfte infördes att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet.

Länsstyrelsen i Värmland har tillsammans med ett antal värmländska kommuner på generella grunder sökt minska strandskyddsbredderna vid vissa sjöar för att skapa attraktiva sjönära boendekområden. Regeringen har dock upphävt länsstyrelsens beslut med hänvisning till bristande underlag. Konsekvensen av detta är att länsstyrelsen inte kommer att besluta om förändringar i strandskyddet, med mindre än att de lokala förhållandena vid varje sjö har inventerats och studerats. För Kristinehamn kan detta i första hand gälla de sjöar som har ett utökat strandskydd till 200 meter (se faktabilden). Något påtagligt bebyggelsestryck finns dock inte för närvarande vid dessa sjöar.

Kommunen anser att omfattningen av nuvarande strandskydd i huvudsak skall bibehållas, men kan pröva förändringar t ex i samband med initiativ från markägare och andra enskilda. Förändringar kan ske exempelvis i form av översyn, planarbete och dispensprövning och då erfordras utredningar och bedömningar i strandens värde för friluftsliv, liksom för växt- och djurliv.

Dispens prövas i enlighet med bestämmelserna i miljöbalken och Naturvårdsverkets riktlinjer (Allmänna Råd).

Vindkraftverk

Kraftverk drivna av vinden utgör en absolut "ren" energikälla. De utgör ur den synpunkten ett miljömässigt tilltalande alternativ till kärnkraft och elproduktion med fossila bränslen. Både storskaliga och småskaliga försök har genomförts i Sverige. De har dock inte genererat något påtagligt utbyggnadsstryck i vårt närområde, förmodligen beroende av att de med dagens elpriser inte är kommersiellt bärkraftiga.

Tekniska nämnden genomförde under början av 1990-talet studier på Vålön, Fallskären och Bockserud. Ingen anläggning kom dock till stånd. Under 1998 invigdes dock ett mindre vindkraftverk på kommunens avfallsdeponi på Strandmossen. Anläggningen är numera avyttrad.

Tendenserna inom Vänerområdet är att det bildas andelsföreningar av framför allt engagerade privatpersoner. Ett fåtal vindkraftverk har på så sätt tillkommit i vänermiljön. Eftersom ett vindkraftverk måste exponeras för vinden exponeras det även visuellt över stora områden. En oro förekommer för att mindre vindkraftverk skall spridas ut i det känsliga Vänerlandskapet och stå som främmande element bland granitklippor och martallar.

En övergripande strategi, som behandlar hela Vänern, borde därför upprättas som styr lokalisering till vissa koncentrerade områden. En sådan strategi bör utarbetas av länsstyrelserna i Värmlands och västra Götalands län.

Kommunen skall verka för att en övergripande strategi för lokalisering av vindkraftverk, i och i anslutning till Vänern, upprättas av berörda länsstyrelser. Intill dess att en sådan finns, skall Kristinehamns kommun iakttaga restriktivitet beträffande uppförandet av vindkraftsanläggningar i eller i anslutning till Vänern.

Miljöhot

Miljö- och hälsovådliga ämnen och förhållanden i vår närmiljö utgörs bl a av kvicksilver i sjöar och vattendrag förorsakade av försurning, naturligt markradon, tungmetaller och andra skadliga ämnen från verksamheter av olika slag. Det statsbidrag som utgått för kalkning av försurade sjöar minskar och kan komma att försvinna helt. Staten har också minskat sitt ekonomiska engagemang i kontroll och uppföljning av Vänerns miljöstatus. Ett vattenvårdsförbund har därför bildats för att upprätthålla kontrollen. Kommunen är medlem.

Tendensen är för närvarande att staten ökar sitt miljöengagemang genom lagstiftning, men inom vissa områden överför genomförandeansvaret till kommuner, företag och enskilda.

Kommunen skall kontinuerligt uppdatera tillgänglig kunskap om skadliga ämnen i vår närmiljö och ta de initiativ som krävs för att motverka skadliga effekter på människor, djur och natur.

Sociala förhållanden

Allmänt

Tillgång till vård och omsorg av svaga eller sjuka, möjligheter till utbildning och inkomst, trygga och välordnade boendeförhållanden, tillgång till goda vistelsemiljöer och kultur, beskriver levnadsförhållandena i kommunen.

Enligt socialtjänstlagen ansvarar kommunen för socialtjänsten inom sitt område. Socialtjänsten skall enligt lagen göra sig förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda, främja goda miljöer i kommunen, informera om socialtjänsten i kommunen, genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden, svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

Skollagen föreskriver att alla barn och ungdomar, oberoende av kön, geografiskt hemvist eller sociala och ekonomiska förhållanden, skall ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet. Kommunerna är huvudmän för grund- och gymnasieskola. Kommunen ansvarar också för grundläggande utbildning för vuxna.

Plan- och bygglagen behandlar boende och vistelsemiljöer. Bestämmelserna i lagen syftar till att, med beaktande av den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämna och goda levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens sam-

hållande och för kommande generationer. De förändringar och tillägg till lagen som kommit på senare år har en mycket klar inriktning mot bevarande av parker och andra grönområden, tillvaratagande av kulturvärden och estetiska värden samt att öka medborgarinflytandet. Kommunen har ansvaret genom sitt planmonopol.

Den tendens som kan avläsas hos såväl lagstiftaren som i breda medborgargrupper, är att de sk mjuka värdena får en allt högre prioritet. Teknologisk utveckling är viktig, men den har egentligen inget egenvärde utan skall betjäna och fungera som stöd för goda levnadsförhållanden, mänskliga värden och miljön.

Barn och föräldrar skall vara prioriterade grupper för samhällsutvecklingen.

Vård, omsorg och utbildning skall vara prioriterade verksamheter. Boende och vistelsemiljöer skall vara prioriterade funktioner. Dessa förhållanden skall vara styrande för den fysiska planeringen och den tekniska utvecklingen.

Äldre och sjuka

Andelen människor, som erfordrar någon form av hjälp eller omvårdnad, ökar i första hand beroende på ett ökat antal äldre och en högre andel demenssjuka, men också av ökade krav och önskemål. Kommunen tvingas till en prioritering mellan behov och önskemål/efterfrågan. Att bryta social isolering och att tillgodose behovet av enklare göromål i vardagen, är kvaliteter som hotas, men som kanske kan upprätthållas genom ideella och frivilliga insatser från enskilda och föreningar. Vid en sådan utveckling är det angeläget att den kommunala verksamheten får objektiva signaler för att optimera insatserna och säkra kvalitén.

Kommunens omvårdnadsförvaltning skall i första hand bedrivas utifrån bedömda behov enligt socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Kommunen skall aktivt verka för att sociala kontaktmöjligheter utvecklas genom frivillighet och volontärskap. Verksamheten skall bedrivas i nära samarbete med landstinget i Värmland och Örebro läns landsting. Kvalitetssäkring skall ske genom ökad kunskap om hur insatserna uppfattas av vård- och omsorgstagare och dess närstående.

För att möta de ökande behoven av professionella insatser inom omvårdnad krävs hög kompetens hos personal och en kontinuerlig fort- och vidareutbildning. Nyrekryteringsbehovet kommer att öka till följd av åldersstrukturen på nuvarande personal och det ökande vårdbehovet.

Kolgårdens äldreboende.

Kommunen skall arbeta aktivt för kompetensutveckling inom befintlig verksamhet samt stimulera intresset och bedriva utbildning inom vård-, omsorgs- och handikappverksamhet.

För att öka mångfalden och stimulera utvecklingen ska alternativa driftformer provas.

Formerna för äldreboende bör planeras och utvecklas i samverkan med boendepanering inom Individ- och familjeomsorgsförvaltningen samt landstinget. Utvecklingen av hemvården kan komma att påverka behovet av särskilt boende i permanent form.

Kommunen skall ge möjlighet till kvarboende i det egna hemmet genom ökade satsningar på omvårdnad, omsorg och rehabilitering. Likaså skapas samtidigt ett ökat antal platser för visstidsvistelse i växelvård, avlastning samt trygghetsplats, där vård- och omsorgstagarna själva kan boka plats.

Kommunen skall aktivt verka för utvecklandet av attraktiva och lämpliga bostäder i det ordinära bostadsområdet. Bosamordnare skall förmedla sådana bostäder till äldre och funktionshindrade.

Lämpliga lokaliseringar av äldreboendeanläggningar skall pekas ut.

Utsatta grupper

Individ- och familjeomsorgsförvaltningens verksamhet regleras i huvudsak utifrån Lagen om särskilt stöd och service (LSS), Hälso- och sjukvårdslagen (HsL), Socialtjänstlagen (SoL), Lagen om vård av unga (LVU), Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och Föräldrabalken.

Förvaltningens ansvarsområde inryms av verksamheter för utvecklingsstörda, personer med betydande begåvningsmässiga eller fysiskt funktionshinder samt personer med psykisk störning. Verksamheten har under senare år genomgått stora förändringar med bl a ny lagstiftning och kommunaliseringar. Berörda människor har ofta en lång bakgrund med vård i stora institutioner. Utvecklingen har under många år varit att bryta denna inriktning och istället erbjuda boende och vård i mindre enheter, för att öka kvaliteten och den personliga integriteten. Denna utveckling fortsätter och inriktningen blir att i större utsträckning slussa ut personerna i egna lägenheter, där större hänsyn till individernas önskemål kan tas.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade påvisar att särskilda krav ställs på bostadsstandarden, då gruppboenden är den enskildes permanenta bostad. Fullvärdiga gruppboenden planeras och skall färdigställas inom kommunen.

Boende för personer med psykisk störning har idag ej fullvärdiga bostäder och för denna grupp planeras flytt till nya anpassade lokaler.

Vissa risker för isolering finns och i samband med denna understimulering. Ett viktigt inslag för att skapa goda levnadsvillkor är därför daglig sysselsättning till samhällets olika funktioner. Anhöriga utgör ofta den viktiga resursen och de behöver därför stöd och möjlighet till avlastning.

Kommunen har idag inga egna platser för korttidsboende/avlastning för ungdomar i kommunen. En stor del av detta behov köps från andra kommuner. Genom att till skapa korttidsboende/avlastning inom kommunen eller gemensamt med närliggande kommuner, slipper familjer resa för att få detta behov tillgodosett. Större flexibilitet kan åstadkommas mellan familjer och avlastnings- och korttidsboenden.

Kommunen skall utveckla arbetsmetoder för att minska behovet av institutioner och gruppboenden för personer med behov av särskilt stöd och service. Kommunen skall ersätta de befintliga dagliga verksamheterna med mindre och mer individanpassade enheter och genom samarbete med andra myndigheter och arbetsgivare skapa större möjligheter till sysselsättning i syfte att integrera individen i samhället.

Kommunen skall i samarbete med närliggande kommuner söka inrätta platser för korttidsboende/avlastning för barn och ungdomar, utveckla stödet till anhöriga och verka för att tillgängligheten i kommunen anpassas efter de funktionshindrades behov.

Förvaltningen inrymmer även verksamhet som familjerådgivning, familjerätt, och verksamhet riktad mot personer med bl a försörjningssvårigheter, drogproblem och/eller barn och ungdom som behöver extra stöd. Förutsättningarna för denna lagstadgade verksamhet förändras ständigt genom ny lagstiftning och andra förhållanden i samhället, som ligger utanför de kommunala besluten. Under senare år har framför allt det växande antalet arbetslösa präglat verksamheten och ett målinriktat arbete framledes är att i samarbete med

andra myndigheter och kommunala instanser hjälpa långtidsarbetslösa ut på arbetsmarknaden. De ekonomiska och sociala klyftorna ökar samtidigt som individens eget ansvar för sin situation alltmer poängteras.

Ett större fokus läggs på barn och ungdomars situation. I all handläggning och planering skall barns bästa vara vägledande.

En metodutveckling pågår ständigt med att hitta former för att fånga upp barn och deras familjer för att åstadkomma ett tidigt förebyggande arbete, vilket måste ses som en investering både vad gäller kostnader och livskvalitet. Även ett aktivt arbete, vad gäller metodutveckling kring försörjningsstöd fortgår med ett nära samarbete mellan olika myndigheter. Syftet är att tillämpa en mer strikt tolkning av gällande lagstiftning och med intentionen att frigöra individens egna resurser med målet att minska försörjningsstödet och att individen skall bli självförsörjande.

Boendalternativ för personer med missbruks- och psykiska problem måste utvecklas. Både med gruppboendeplatser och med boendestöd. Situationen för invånare med svårighet att erhålla egen bostad är ett stort problem, som måste få en lösning. Det är viktigt att arbeta fram en långsiktig lösning och arbetsmetodik i nära samarbete med både kommunalt bostadsbolag och privata hyresvärdar.

Inriktningen inför framtiden är att i större utsträckning klara olika typer av problematik i hem- och närmiljö. Samtidigt som det ekonomiska utrymmet minskar, ställs krav på en större individanpassning. Detta medför behov av ökad samverkan med andra myndigheter, anhöriga, föräldrar, intresseorganisationer och satsningar på förebyggande arbete.

Allt högre krav ställs på att arbetstagare skall få en plats på arbetsmarknaden, vilket ökar efterfrågan på skyddade eller halvskyddade arbetsplatser. Kommunen har också fått ett större ansvar gentemot ungdomar under 25 år. De ska erbjudas kompetenshöjande praktikplatser för att öka deras möjligheter på arbetsmarknaden. Ytterligare en grupp som har behov av extra stöd i arbetsmarknadshänseende är flyktingar och invandrare. För att skapa ett tryggt samhälle kommer arbetet från olika frivilliga organisationer att bli allt viktigare och det är viktigt att hela samhället på olika nivåer stöttar dem som ideellt arbetar för att uppnå detta.

Kommunen skall verka för ett mer differentierat utbud av stöd och behandlingsalternativ för barn- och ungdomar, ta initiativ för att till skapa alternativa former för arbetsträning för dem som inte kan konkurrera på arbetsmarknaden.

Primärt läggs fokus på barns situation och föräldrars relationer, stöd, kunskap och engagemang i sina barn. Här skall kommunen ge starkt stöd och utbildning i föräldraskapet så tidigt som möjligt, vid t ex familjecentraler.

Beträffande missbruk skall kommunen tillskapa fler alternativa former för social rehabilitering samt utveckla stöd och information till arbetsplatser, anhöriga och andra samverkansorgan.

För att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet, enligt FN:s standardregler, skall en handikapplan upprätthållas.

Barn och ungdom

Ungdomar utgör nästan 30% av världens befolkning. Av Agenda 21-dokumentet framgår att ungdomars deltagande i beslutsprocessen på miljö- och utvecklingsområdet och i genomförande av program är avgörande för att Agenda 21 skall lyckas på lång sikt.

Det är av största vikt att ungdomar från hela världen aktivt deltar på alla nivåer i beslutsprocessen, eftersom den påverkar deras liv idag och innebär konsekvenser för deras framtid. Förutom deras intellektuella bidrag och deras förmåga att mobilisera stöd, bidrar de med unika perspektiv som behöver beaktas.

Talrika åtgärder och rekommendationer inom det internationella samfundet har föreslagits för att säkerställa att ungdomar får en säker och sund framtid, inbegripet en god miljö, en bättre levnadsstandard och tillgång till utbildning och arbete.

Varje land bör, enligt Agenda 21-dokumentet, inleda en process för att främja en dialog mellan ungdomsgrupper och regeringen och andra beslutande instanser på alla nivåer och skapa mekanismer, som ger ungdomar tillgång till information och tillfälle att ge sina synpunkter på regeringsbeslut, bl a vad gäller genomförandet av Agenda 21.

Kristinehamns kommun skall tillse att barns och ungdomars synpunkter och åsikter tillmäts stor betydelse i kommunens framtida planeringsarbete.

Förskoleverksamhet

I Kristinehamn har föräldrarna möjlighet att välja förskola eller familjedaghem för sina barn.

Förskoleverksamheten är barnens första steg utanför hemmet på väg i det livslånga lärandet.

I förskolan och familjedaghemmen utformas verksamheten i överensstämmelse med läroplanerna och de allmänna råden. Centralt för verksamheterna är de grundläggande demokratiska värderingar som vårt samhälle vilar på.

Barnen börjar vid olika åldrar i förskoleverksamheterna och deltar under olika lång tid. I Kristinehamns förskoleverksamhet skall barnen känna glädje och uppleva trygghet och samtidigt stimuleras till utveckling och lärande.

Leken har en framträdande roll i förskoleverksamheten.

Verksamheterna har välutbildad personal för att uppfylla de nationella styrdokumentens mål. Personalen får kontinuerlig kompetensutbildning. Personalen arbetar i arbetslag och arbetslagen har det pedagogiska ansvaret för en grupp barn. Förskolechefen är pedagogisk ledare och ytterst ansvarig för verksamheten.

Barnens utveckling och lärande skall främjas i nära samverkan mellan hemmet och förskoleverksamheten.

I arbetet med att rekrytera välutbildad personal till förskolan spelar samarbetet med Karlstads universitets lärarutbildning - den s k partnerskoleverksamheten - en viktig roll.

Grundskola, förskoleklass, fritidshem och frivilliga skolformerna

Kunskapssamhället är inte längre en vision - det är en realitet. I kunskapssamhället är det livslånga lärandet ett axiom och lärandet måste kännas meningsfullt både idag och i framtiden. I skolan skall lusten att lära bevaras och utvecklas. Lusten och motivationen är nödvändiga för lärandet.

Läroplanen föreskriver bland mycket annat att eleven skall utveckla sitt eget sätt att lära, lära sig att lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra.

Inlärningsprocessen är flexibel och baseras på den enskilda elevens behov och förmåga. Elevernas olika lärstilar uppmärksammas. I kunskapssamhället deltar eleven aktivt i jakten på kunskap.

Det skall vara möjligt att organisera lärandet på olika sätt och i olika konstellationer. Våra skollokaler bör medge denna flexibilitet.

Den förändrade elevrollen, utvecklingen i samhället och i skolan gör det nödvändigt för lärare med olika kompetenser att arbeta i arbetslag.

Rektor har det övergripande ansvaret för skolans verksamhet och är skolans pedagogiska ledare.

Föräldrarna är naturligtvis de viktigaste personerna i barnets liv. Samverkan mellan hemmen och skolan (ett starkt och omfattande föräldraengagemang) är en nödvändighet för att skolan skall klara sitt uppdrag. Det är bara tillsammans - hem och skola - som vi kan göra en bra skola bättre.

I arbetet med att rekrytera välutbildad personal till förskolan (och till skolan) spelar samarbetet med Karlstads universitets lärarutbildning, den s k partnerskoleverksamheten, en stor roll.

Gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen ökar förutsättningarna att övergången till arbete och/eller studier underlättas.

Den kommunala vuxenutbildningen ska ge flexiblare utbildningsformer och ökade kombinationsmöjligheter att studera, frihet i kursval och studieupplägg samt kunna påverka sina studier efter egna förutsättningar och mål.

Brogårdsskolan.

En allmän förskola för alla barn i ålder 1-5 år skall erbjudas som grund för "ett livslångt lärande", i vilken omvårdnad, fostran och lärande integreras.

Kommunen skall tillse att utbildningens behov av ändamålsenliga lokaler är täckt.

Kommunen skall genom en god personalpolitik främja tillgången på välutbildade medarbetare.

Kommunen skall upprätthålla goda kommunikationer för att tillgodose skolskjutsberättigade elevers transportbehov.

Gymnasieskola

Antalet studievägar med riksintag (lokala grenar, idrotts-gymnasier m.m.) har minskat elevernas möjligheter till studier utanför hemkommunen. Dock har man rätt att välja studieprogram utanför hemkommunen, om dessa ej kan erbjudas i den egna kommunen. Sammantaget tenderar antalet elever, hemmahörande i Kristinehamn och som studerar i andra kommuners gymnasieskolor, att minska, samtidigt som antalet elever från andra kommuner, t ex Storfors, Gullspång m fl, studerande i Kristinehamns kommun, ökar. En bidragande orsak till ökningen är att det numera finns buss-kommunikationer mellan Kristinehamn och flera grannkommuner; Gullspång, Karlskoga, Degerfors, med för skolelever passande tidtabell.

Högre studier

Ett ökat samarbete med Kristinehamns garnison kommer att möjliggöra utökat utbyte av olika resurser. Likaså förväntas en ökning av utlokaliserade högskolekurser som följd av att högskolan i Karlstad fått universitetsstatus.

Kommunen skall genom ständig utveckling och god personalpolitik främja en, för såväl elever som personal, god skola. Ett så brett utbud av gymnasiala program som möjligt svarande mot elevernas behov skall erbjudas.

Vidare skall kommunen upprätthålla goda kommunikationer inom kommunen och med angränsande kommuner för att tillgodose skolskjutsberättigade elevers behov samt underlätta gymnasieelevernas rörlighet över kommungränserna.

Möjligheterna till vuxenutbildning skall resursmässigt relateras till rådande och förväntad situation på arbetsmarknaden.

Kommunen skall främja ett ökat samarbete med näringslivet, Kristinehamns garnison, Karlstads universitet samt övriga aktörer i utbildningens tjänst.

Fritid och idrott

Möjligheter för medborgarna till meningsfulla fritidsaktiviteter och idrottsutövning har betydelse för sociala förhållanden och folkhälsan. Frågor som diskuteras är i vilken omfattning som dessa möjligheter skall tillgodoses genom att ianspråkta kommunens gemensamma resurser och i vilken omfattning som de skall tillgodoses av de kollektiv eller individer som har nytta. De tendenser som är tydliga är att föra över driftansvar och liknande till föreningar men även till viss taxesättning. Fördelen med att överföra del av kostnadsansvaret är dels att tillgången på anläggningar och funktioner blir efterfrågestyrd och därmed anpassad till behovet dels att kostnaderna minskar då vissa uppgifter kommer att utföras ideellt. Nackdelen kan vara en begränsning för den eller de grupper som av ekonomiska eller andra skäl inte kan få del av utbudet och därmed genom social utslagning kan komma att ianspråkta samhällsekonomin på annat sätt. Särskilt uppmärksammas detta inom ungdomsgenerationerna.

Föreningsdriven idrott, som engagerar och fostrar har stor betydelse för många människor. Flera föreningar uttrycker önskemål om att verka i egna identitetsskapande anläggningar. Stora delar av föreningslivet önskar således inte koncentration till någon stor idrottsplats, något som i olika skeden diskuteras.

Kommunen skall ha ett brett utbud av anläggningar och funktioner för fritidsaktiviteter och idrott. Inriktningen skall vara att i stor utsträckning föra över drift och kostnadsansvar till nyttjarna. Kommunens direkta stöd skall i första hand styras mot barn- och ungdomsverksamhet. Det är särskilt viktigt att uppmärksamma att fördelningen mellan flickor och pojkar är neutral.

Kommunens stora arenaidrottsföreningar skall erbjudas gemensamma anläggningar inom Sannaområdet. Föreningarna skall med kommunens stöd ta ett stort ansvar för dessa anläggningar.

Biblioteket med vacker 1950-talsinteriör.

Bibliotek och allmäncultur

Bibliotekens utbud till medborgarna befinner sig i en förändringsprocess genom den informationsteknologiska (IT) utvecklingen. Genom att som en del av bibliotekets allmänna utbud, tillhandahålla redskap för att söka information vidgas denna möjlighet till flertalet medborgare. IT-utvecklingen går dock oerhört snabbt och genom allt prisbilligare teknik ökar även möjligheterna att använda denna teknik även i hemmen. I vilken omfattning IT-tjänster inom biblioteken i ett längre perspektiv utgör ett angeläget utbud återstår att se.

Trots ett växande mediautbud i samhället ökar ändå efterfrågan inom bibliotekets traditionella roll att tillhandahålla böcker, tidningar och tidskrifter och att stimulera barns- och ungdomars läsintresse och läsutveckling, bl a genom besök i skolor och förskolor.

Bokbussen utgör ett viktigt komplement. Eventuellt kan en förstärkning och breddning av bokbussens utbud och turer i vissa fall kompensera filialnedläggelse.

Folkbiblioteket skall fungera så att den nya informationsteknologin kan utgöra ett redskap för ökande möjligheter till kunskap och information hos alla medborgare. Särskilt ungdomar skall ha tillgång till såväl teknik som god vägledning inom IT-området. Denna utveckling får dock inte ske på bekostnad av bibliotekets traditionella roll och budskap. Folkbiblioteket skall i första hand vara bok- och skrivkulturens givna vapendragare. Bokbussens verksamhet skall breddas och stärkas.

De allmänculturella verksamheterna i Kristinehamn har en positiv utveckling. Kristinehamn har på senare år fått en starkare ställning i det värmländska konstlivet. Kommunen har ett flertal konst- och kulturbärare som engagerar och berikar.

Ett mångsidigt och självständigt kulturutbud är en viktig del av ett demokratiskt och fritt samhälle. En förutsättning för mångfalden är i allmänhet någon form av stöd.

Den allmänculturella verksamheten skall upprätthållas av fria aktörer, självständiga och stående utanför kommunens huvudmannaskap. Kommunen skall initiera, stimulera, stödja och stärka samverkan för att optimera kommunens ekonomiska stöd.

Stad, land och vatten.

Stad och landsbygd

Den enhetliga struktur som genom olika reformer skapats i landets administrativa indelning medförde medvetet eller omedvetet en strävan att sudda ut skillnaderna mellan stad och landsbygd. Åtminstone den lilla staden blev lite mindre stadsmässig och stadens sätt att organisera sig och lösa problem applicerades på landsbygden. Allt fler uppmärksammar att detta är en missriktad form av jämställdhetssträvanden, som hotar att föröda både stadskulturen och landsbygdskulturen.

Inom ett flertal forum diskuteras nu stadens renässans och landsbygdsbefolkningen organiserar sig i byarörelsen och "tar saken i egna händer". Stad och landsbygd är på ett ömsesidigt sätt beroende av varandra men dess särarter behövs för ett levande och mångfacetterat samhälle.

Kommunen skall vara lyhörd för medborgarnas idéer och initiativ för att lokalt lösa uppgifter som ankommer på samhället, om detta kan ske på demokratisk och rättvis grund. Kommunen vill pröva olika organisationsformer för detta. Detta kan exempelvis vara sammanslutningar med bred förankring i lokalt föreningsliv och intresseorganisationer.

Näringsliv och sysselsättning

Näringslivets bestånd och utveckling har en direkt och avgörande inverkan på utvecklingen av kommunen. Flera av de befintliga stora företagen i kommunen har haft en gynnsam utveckling under 1990-talet. Några nyetableringar med avgörande betydelse för sysselsättningen har dock inte skett. Idag finns tecken på att såväl stora som små företag nått kapacitetstaket och förbereder nyinvesteringar.

Tydliga tecken finns att rekryteringsproblematiken är strategiska problem nu och i framtiden. Åtgärder krävs inom

skolan för att skapa en gynnsammare attityd till att arbeta inom tillverkande företag än vad som nu är fallet.

De långsiktiga sysselsättningseffekterna av sjukvårdens omstrukturering är idag svåra att överblicka.

Kommunen har begränsade möjligheter att genom egna beslut påverka eller styra sysselsättningsutvecklingen. En hämmande faktor för en expansion av näringslivet i kommunen kan vara brist på kompetent personal, både inom tillverkning och teknikutveckling.

Kommunens kvaliteter som boende- och vistelseort kan också indirekt påverka näringslivets investerings- och expansionsbeslut.

Kommunens direkta näringslivssatsning skall bestå av egen, och i samverkan med regionen, aktiv satsning mot omvärlden och kontinuerlig kontakt och dialog med befintligt näringsliv. Entreprenörskap av olika slag skall välkomnas och uppmuntras.

Möjligheterna att skapa företagsgymnasier i samarbete med företag och grannkommuner skall utvecklas.

Kommunen skall tillhandahålla planmässiga förutsättningar att tillgodose nyetableringar och befintliga industri- och verksamheters expansionsbehov. Mark skall reserveras för framtida industri och verksamheter. Kommunen skall tillse att marken snabbt kan bli tillgänglig vid efterfrågan. Detta kan ske genom förvärv av mark eller överenskommelser med markägare.

Kristinehamn skall erbjuda goda förutsättningar för besöksnäring och upplevelseindustri samt skapa en attraktiv miljö för medborgarna.

Handel och konsumtion

En väl fungerande handel är viktig både för sysselsättningen och för kommunmedborgarna som konsument. Handeln inom Kristinehamn har på senare år utvecklats genom utbyggnad och nya handelsetableringar i tätortskärnans närhet. Detta påverkar handeln i tätortskärnan. Representanter från handeln, fastighetsägarna och kommunen har bildat ett samarbetsorgan (KRUT) som har till uppgift att stärka Kristinehamns möjligheter att bibehålla och utveckla utbudet av varor och tjänster inom framför allt tätortskärnan.

Kommunen är angelägen om att handeln inom stadens centrumkärna, liksom i övriga tätorter i kommunen, kan bibehållas och utvecklas. Detta måste dock balanseras mot behovet av en sund konkurrens till gagn för konsumenterna. Kommunens styrinstrument skall i första hand användas för att undvika stora handelsetableringar utanför staden.

Kommunen skall stödja och utveckla nya former för att söka sprida kunskap, när det gäller konsumentfrågor och hushållsekonomi samt uppmuntra frivilligt arbete från föreningar och andra i kommunen med stöd, information och handledning.

Kommunen skall uppmuntra att alla butiker är tillgängliga för rörelsehandikappade.

Boende

Utbudet av bostäder i Kristinehamn var under 1990-talet betydligt större än rådande efterfrågan. Orsakerna här till var flera. 1995 hade Kristinehamn 510 lägenheter per 1000 invånare medan riksgenomsnittet låg på 478 lägenheter. Således var utbudet redan då över riksgenomsnittet. Sedan dess har Kristinehamns befolkning minskat med närmare 1500 personer. Konsumtionen av bostäder har minskat generellt på grund av minskade bostadssubventioner och arbetslöshet bland ungdomar. Någon kvantitativ efterfrågan på bostäder finns för närvarande inte. Inom det kommunala bostadsbolaget har sammanlagt ca 800 lägenheter utmönstrats med tyngdpunkt på Stenstalidsområdet och Djurgårdsplatån. Balansen mellan utbud och efterfrågan har därmed att jämnats ut något.

Inom kommunen finns ca 2000 fritidsbostäder, de flesta i anslutning till vänerstranden. Sedan några år pågår en utveckling, där människor väljer att bo permanent eller större delen av året i fritidsbostäderna. Kommunen ser positivt på denna utveckling, där året-runt-bosättning inte hindras av miljö, trygghets- eller säkerhetsfrågor. Den tidigare styrande faktorn med ytbegränsning av bostäderna omprövas därför i hela fritidshusbeståndet. Denna utveckling medför att den traditionella uppdelningen mellan områden för fritidsboende och områden för året-runt-boende till viss del upphör. Utvecklingen kommer också att styra efterfrågan på bostäder generellt dels genom att dubbelboendet upphör, dels genom att de som väljer att bo större delen av året i fritidsbostaden efterfrågar en mindre komplement bostad.

Vålösundet.

Även om det kortsiktigt inte förekommer någon kvantitativ efterfrågan på bostäder så kan det uppstå en efterfrågan på en annan kvalitet i boendet än vad flera av kommunens flerbostadsområden medger.

Efterfrågan på bostäder inom tätorterna Björneborg, Bäckhammar, Nybble och Ölme är svag.

Kommunen skall stå väl förberedd för en efterfrågan på bostäder i attraktiva lägen.

Framtida bostadsbyggande inom staden skall utvecklas mot väster och vattennära lägen. Kommunen skall successivt med beaktande av pågående verksamheter tillgängliggöra lämpliga områden. Strandområden skall vara allmänt tillgängliga.

Inom tätorterna Björneborg och Ölme utgör de bostadsområden, som är utpekade i 1991 års översiktsplan (se faktadelen) erforderlig reserv. Planering skall ske för att skapa bostadsområden i reserv i Bäckhammar och Nybble.

Den standardhöjning som sker inom befintliga fritidsområden medför svårigheter att, med rimliga ekonomiska villkor för den enskilde, erbjuda möjligheter till byggande av enkla fritidshus i traditionell mening.

Tendensen är idag att skyddet av Vänerns stränder alltmer förstärks mot tillkomsten av ytterligare fritidsbebyggelse.

Kommunen skall möjliggöra för dem som så önskar att utveckla sitt boende inom de områden som i gällande planer är avsatta för fritidsboende, om detta kan ske utan att väsentliga allmänna och enskilda intressen äventyras. Detta innebär att den generella ytbegränsningen för fritidshus upphävs och att varje område prövas efter sina förutsättningar. Kommunen inser att detta medför att vissa fritidshusområden i större eller mindre grad kommer att utvecklas till åretruntboende och att detta under vissa omständigheter ökar kostnaden för den samhällsservice, som kommunen enligt lag skall upprätthålla. Inom rimliga gränser uppvägs detta av den nytta, som samhället har av en bofast befolkning och attraktiva boendemiljöer.

Gemensamma anläggningar som kan behövas för att trygga tillgänglighet för utryckningsfordon och kommunal service sommar som vinter, områden för lek och rekreation samt anläggningar för omhändertagande av avlopp skall normalt inte ha kommunen som huvudman. Kommunen skall dock tillse att sådana kommer till stånd i en omfattning, som är rimlig med avseende på grundläggande förutsättningar och förväntad åretruntbosättning.

Kommunen skall eftersträva att kretsloppsanpassade toalettlösningar nyttjas samt att BDT-vatten omhändertas lokalt. Inom områden med en genuin karaktär skall denna i största möjliga utsträckning bevaras.

Befintliga fritidshusområden kan där det är lämpligt förtäta och expandera inåt landet. Vid lokalisering av ny fritidsbebyggelse skall strandområdets allmänna tillgänglighet beaktas.

Vistelseområden

Inom lagstiftningen, framförallt i plan- och bygglagen samt miljöbalken har vikten av att skydda befintliga, och i planläggning säkerställa behovet av parker, grönområden och områden för friluftsliv i närheten av tätorter, fått en allt högre prioritet. Lagstiftningen speglar en uppfattning hos en bred allmänhet, vilket bl.a. kommer till uttryck i planerings- och tillståndsprocesser.

Delar av tätorternas park- och grönområden har då och då varit aktuella för att ianspråkta för andra ändamål såsom bostäder, parkering etc. Alltmer framtonar dessa områdens betydelse ur social och kulturhistorisk synpunkt.

Tätorternas park- och naturområden skall bevaras till funktion och karaktär. Träd och växtmaterial skall skyddas och föryngras. Vid planläggning skall behovet av park- och grönområden särskilt beaktas.

Brogårdsparken, invigd 1997, med Lorraine Rantals skulptur "Kvinna".

Skog och mark i bebyggelsens utkanter nyttjas i varierande grad som ströv- och rekreationsområden. Ofta ses dessa områden som en markreserv för framtida exploatering. Ett behov föreligger att närmare fastställa kommunens långsiktiga inställning till områdenas funktion.

Delar av tätorternas närområden har stor betydelse som närrekreationsområden. Dessa skall pekas ut och skyddas mot exploatering och så långt möjligt skyddas mot andra ingrepp. Funktionen skall tryggas genom skötselplaner på kommunägd mark och avtal med andra markägare.

Tätortskärnan fungerar som mötesplats för människor i både vardag och fest. Mötesplatserna utgörs av torgbildningar och gaturum. Utformning och tillgänglighet har betydelse för människors trivsel i stadens liv och handelns utveckling.

Tätortskärnans betydelse och vistelsemiljö skall särskilt beaktas. Kommunen skall tillsammans med övriga aktörer i centrum utveckla mötesplatser och verka för ett differentierat utbud av kommersiella, kulturella och of-fentliga verksamheter.

Byggnader/kulturmiljöer

Kommunens kulturresursprogram antaget av kommunen 1992 (se faktadelen) utgör ett av underlagen för den fysiska planeringen, som grund för bygglovgivning och vad avser kommunens egna fastigheter, som grund för underhållsplaner. Programmet utgör dessutom en allmän kunskapskälla om bygdens historia, byggnaders och miljöers historiska bakgrund och bevarandevärde.

Den 1 januari 1999 infördes i plan- och bygglagen ett grundläggande krav på estetiskt tilltalande utformning av den byggda miljön. Utgångspunkten är ”att åtgärder som är aktuella bör tillföra helhetsbilden positiva värden och inte förvanska egenskaper, som anses vara värda att bevara”. Av förarbetena framgår bl a att estetiska krav måste utgå från värderingar, som har en betydande grad av allmän acceptans. Vidare framgår att estetiska värden kan vara bebyggelsens färgsättning, storlek och skala, materialval, fasadutformning samt yttre rums- och markanslutningar. Nyskapande utsluts inte.

Bebyggelsemiljö – Byggmästaregatan.

Kulturresursprogrammet från 1992 skall beaktas vid planläggning och utgöra grund för bygglovprövning och vården av kommunens egna fastigheter. Programmet skall aktualiseras. Tillägg eller förändringar skall underställas kommunfullmäktiges beslut.

Helhetsmiljöer och estetiska värden skall särskilt beaktas och vid behov tryggas i detaljplaner eller områdesbestämmelser.

Tekniska förhållanden

Allmänt

En väl fungerande teknisk infrastruktur är en förutsättning för nuvarande samhällsstruktur. Samtidigt skapar den ett beroende, som gör oss sårbara vid störningar av olika slag. Både kunskap om metoder och tillgången på manuella system minskar med tiden.

Kristinehamns kommun, liksom alla samhällen, är ur försörjningssynpunkt mer eller mindre beroende av omvärlden. Elförsörjningen är påtagligt omvärldsberoende, eftersom någon lokal elproduktion av betydelse ej finns. Informationsteknologin har gjort oss beroende av teleinfrastrukturen. Livsmedel och andra produkter är beroende av vägar, järnvägar, flyg och sjöfart. Självförsörjningsgraden i lokalsamhället har minskat påtagligt under 1900-talet. Detta beror både på ökad specialisering och centralisering av produktionen samt på förändrad efterfrågan.

Av tradition har de stora systemen för vår tekniska försörjning varit samhällsägda eller under ett dominerande inflytande från samhället. Både stat och kommuner vad gäller vägar och elförsörjning, staten när det gäller tele, radio-kommunikation och järnvägar, medan mer lokala funktioner som vattenförsörjning och vanligtvis fjärrvärme står under kommunalt huvudmannaskap. Finansiering sker i allmänhet genom taxor, dock inte vägar och gator, som finansieras via den generella beskattningen.

Överhuvudtaget är tendensen inom de stora tekniska försörjningssystemen att de går från samhällsägt och regelstyrt till mångfald och konkurrens, styrt genom lagstiftning.

Kommunen skall sörja för en väl utbyggd teknisk försörjning vid de anläggningar som kommunen är huvudman för samt bevaka och ta de initiativ som behövs, för att system med andra än kommunen som huvudman, tillgodoser medborgarnas behov. Kommunen skall ha en väl utbyggd beredskap för medborgarnas trygghet och försörjning vid störningar eller avbrott i den tekniska infrastrukturen.

Kommunikationer

Kristinehamn ligger vid ett innanhav med kommersiell båttrafik, har järnväg, goda vägförbindelser samt en flygplats inom rimligt avstånd. Det finns således flera alternativ att frakta både gods och människor till och från kommunen. Vägskalet med E18 i öst-västlig riktning och riksväg 26 i nord-sydlig riktning är i transporthänseende kanske den största tillgången. Inom 30 minuters avstånd från Kristinehamn finns det 80 000 nåbara arbetsplatser och inom en timmes avstånd 180 000 arbetsplatser.

Personbilen är det dominerande transportmedlet för personbefordran och lastbilen för gods och varutransporter till, från och inom kommunen. Stora godsmängder och omfattande persontrafik transfereras också genom kommunen på järnväg och vägsträckorna E18 och rv 26 samt via sjöfarten. Den nationella inriktningen är att styra över godsvolymer från väg till järnväg och från personbil till kollektiva färdmedel. Det kan förväntas att olika åtgärder som syftar till detta sker genom lagstiftning och skatter.

Korsningen Västerlånggatan – Gustvasbergsgatan.

Ambitionen att gynna järnvägstrafiken medför minskad konkurrenskraft hos kust- och insjösjöfarten. Detta påverkar direkt vänersjöfarten och besluten hos de fåtal stora transportköpare, som utgör ryggraden i trafiken. Vänersjöfarten är ständigt hotad, men det finns också krafter både regionalt och nationellt, som verkar för att den skall fortleva. En viktig faktor är den landbaserade infrastrukturen bestående

i hamnanläggningar samt väg- och järnvägsförbindelser till dessa. Samtliga är mycket kapitalintensiva och beroende av lokala, regionala och nationella beslut. En enad syn i ett regionalt perspektiv är därför av avgörande betydelse för vänersjöfartens framtid.

Lokalt inom staden är inriktningen att minska genomfartstrafiken i centrum utan att därför menligt begränsa tillgängligheten. En destinations-undersökning som genomfördes 1996 visade att 87% av trafikanterna hade mål inom centrumområdet. Under hela 1990-talet minskade det totala trafikarbetet inom den centrala tätortskärnan. Från 2002 kan en ökning av trafikarbetet skönjas.

Strategiskt placerade och lättillgängliga parkeringsplatser för besökare i centrum är av betydelse ur miljösynpunkt, trafiksäkerhetssynpunkt och för näringarna. Tillgången på parkeringsplatser för besökare är god inom centrumområdet. Flertalet parkeringsplatser ligger dock inom östra tätortssidan medan huvuddelen av trafiken matas från väster. Detaljplaner finns dock som medger parkeringsutbyggnad inom kv Herkules och mellan Västra Staketgatan och Västra Ringvägen.

Genom linjeanpassning har kollektivtrafiken med buss inom kommunen gjorts mer attraktiv. Kommunens struktur och befolkningsmängd gör ändå att det dominerande transportsättet är personbilen. Vid kortare transporter är cykeln ett alternativ som fått allt fler anhängare. Cykeltrafiken kan komma att öka genom nationella beslut att minska biltrafiken.

Lokaltrafiken vid Norra Torget.

Vägar och järnvägar utgör riskområden för person och egendomsskador både för de som färdas på dem och där de utgör barriärer eller passerar genom bostadsområden. Omfattande nationella och lokala satsningar pågår för att minska offren för trafikolyckor bl a genom den sk 0-visionen.

Som exempel på lokalt arbete med säkrare trafikmiljö kan nämnas trafiknätsanalysen för kommunens tätorter.

Kommunen skall aktivt verka för goda väg- och järnvägsförbindelser till och från kommunen samt att vägar och järnvägar är utformade på sådant sätt att de minimerar olycksrisker och andra störningar för de som färdas på eller bor och verkar i närheten.

Vänersjöfarten är viktig för Värmland. Kommunen skall därför verka för en positiv utveckling för denna i ett regionalt perspektiv.

Normgivande för det kommunala trafiksystemet skall vara trafikantgrupperna barn, äldre och funktionshindrade.

Kommunala gator och vägar och cykel- och gångvägar skall utformas med syfte att erhålla god och trafiksäker tillgänglighet till skolor och arbetsplatser, industrier och andra besöksmål. Cykeltrafiknätet skall särskilt prioriteras.

Kommunen skall följa utvecklingen och ta de initiativ som erfordras, så att antal parkeringsplatser står i proportion till behovet.

Kommunen skall alltid hålla en uppdaterad trafiknätsanalys över tätorterna.

Kollektivtrafiken skall vara så utformad att den erbjuder ett attraktivt alternativ för resor till och från skolor, arbetsplatser och andra besöksmål. Kollektivtrafik skall optimalt anpassas, så att även människor med rörelsehinder erbjuds möjligheter att åka kollektivt. Kommunen skall aktivt verka för att dagpendling till och från våra grannkommuner kan ske med kollektiva färdmedel.

Kommunen skall verka för att järnvägsförbindelserna med Örebro och Mälardalen förbättras.

Utvecklingen inom tele- och datakommunikationsområdet är mycket snabb och expansiv. Möjligheterna att kommunicera, informera och inhämta kunskap genomgår dramatiska förändringar. Utvecklingen och förändringen går med sådan hastighet att det är svårt att överblicka och närmare fastställa, vilka effekter den får på andra sektorer och funktioner i samhället. Kommunen är självfallet involverad i utvecklingen inom sin verksamhet för att uppnå rationaliseringseffekter, exempelvis genom elektronisk handel. En annan betydande uppgift för kommunen är att tillse att skolorna har möjligheter att bedriva IT-utbildning, men även att i annan kunskapsinhämtning kunna använda IT-tekniken. En fråga som inte är lika självklar är i vilken omfattning som kommunen skall engagera sig i utbyggnaden av den tekniska infrastrukturen utöver den som kan anses nödvändig för de primärkommunala uppgifterna.

Många kommuner vidareutvecklar nuvarande interna IT-nät till ett sk stadsnät och kan genom detta erbjuda näringsliv, organisationer och medborgare kostnadseffektiva IT-tjänster. Det huvudsakliga motivet är att en sådan satsning kan

attrahera företag att etablera sig samt att det utgör en del av den service som kommunen vill erbjuda organisationer och medborgare. Vidare kan infrastrukturen och tjänster genom volymupphandling ske till lägsta kostnad för varje användare. Faktorer som talar emot en sådan inriktning är att infrastrukturen och tjänsterna kan tillhandahållas av marknaden till rimliga kostnader.

Under de senaste fem åren har en långt gången avreglering skett av telemarknaden. Sverige är idag ett av de mest avreglerade länderna i världen inom detta område. Detta har inneburit att ett stort antal av de internationella operatörerna givit sig in på den svenska marknaden. Självklart inriktar man sig därvid på de affärsmässigt mest intressanta områdena, såsom de stora företagen och organisationerna samt utlandstrafiken. Telias avmonopolisering har därför medfört att utbyggnaden i första hand har koncentrerats till de befolkningsstäta regionerna på bekostnad av övriga regioner.

Samverkan skall ske mellan kommun och företag inom IT-området via olika samarbetsgrupper.

Påverkan skall ske på aktörer för att ge företag i kommunen bästa möjliga teknik till rätt pris.

Ett IT-infrastrukturprogram skall framställas, som beskriver kommunens ambitioner inom IT-området. Programmet är en förutsättning för att kunna ta del av det statliga stödet vid IT-infrastrukturutbyggnad i glesbygd.

Kommunen skall medverka i länsövergripande IT-projekt, som syftar till att stärka IT-infrastruktur och konkurrenskraft inom länet.

Vattenförsörjning

Rent vatten utgör en av de få livsnödvändiga produkterna, där kommunen är självförsörjande. Lagstiftningsmässigt bedöms dricksvatten som livsmedel och omges med kvalitets-, hygien- och säkerhetskrav. Kraven har kontinuerligt skärpts och den nya miljöbalken skärper kraven på skydd av våra vattentäkter. Ett ramdirektiv för vatten och dess förväntade effekter på kommande planeringsförutsättningar kommer att preciseras efter 2006.

Kommuninnevånarna och industrin försörjs genom tre separata vattentäkter, där vattentäkten vid Bergsjön är den helt dominerande, då denna försörjer staden, Björneborgs och Ölme tätorter. Skyddet av vattentäkten har det senaste året ökat genom att vägverket byggt skydd längs den del av riksväg 64 som passerar genom vattentäktområdet.

Snålspolande wc-stolar, vattensnåla tvätt- och diskmaskiner, recirkulation av vatten i processer och allmän återhållsamhet gör att vattenförbrukningen kontinuerligt minskar. Detta kommer förmodligen att fortsätta efterhand som nya vattenbesparande produkter införes. Åtgärder för att höja omsättningen inom vissa delar av ledningsnätet kommer att erfordras för att upprätthålla vattenkvalitén.

Någon bristsituation kommer under normala förhållanden inte att uppstå i kommunens vattenförsörjning. Däremot kan distributionsnätets dimensionering vara en begränsande faktor för expansion inom vissa områden.

C:a 4000 eller 16% av kommunens medborgare försörjs av enskilda vattentäkter. I viss omfattning förekommer sådana inom samlade bebyggelseområden och då framför allt inom fritidshusområden. Tendensen inom flera av dessa är en ökad permanentbosättning. Eftersom de ofta är kombinerade med enskilda avloppsanläggningar bör särskild uppmärksamhet ägnas åt att inte hygieniska problem uppstår.

Inom vattenförsörjningen skall säkerhets- och sårbarhetsaspekterna ägnas särskild uppmärksamhet. Komplement skall utvecklas till vattentäkten vid Bergsjön.

Energiförsörjning

Den dominerande energitillförseln i kommunen består av oljeprodukter, el och inhemska bränslen. Industriföretagen står för merparten av totalförbrukningen. Här dominerar Bäckhammars bruk som dock täcker större delen med egen produktion från inhemska bränslen.

Genom elmarknadsreformen har handeln med el konkurrensutsatts. Elnätägarna har skyldighet att överföra och mäta elenergin till konsumenterna oavsett vem som är säljare. Nätägarna driver elnäten med stöd av nätkoncession. Verksamheten finansieras via nätavgifter, som baseras på kundernas elförbrukning. Målsättningen med reformen är att varje konsument skall kunna välja den elsäljare, som ger de förmånligaste villkoren. Teknisk utveckling och administrativa förenklingar kommer efter hand att underlätta även för små kunder att fritt välja elsäljare.

Kommunen har, om man bortser från den egna verksamheten, inget direkt inflytande eller några redskap att styra energiförbrukningen i kommunen.

Den bibränsleeldade fjärrvärmeförsörjningen, där kommunen är en aktör som ledningsägare och distributör, är helt kommersiellt baserad och konkurrerar på lika villkor med andra energileverantörer. Indirekt kan dock kommunen genom sin planering påverka energiförbrukningen genom att exempelvis beakta detta i trafikplaner och lokalisering av verksamheter. Vid nyetablering av bostads- och verksamhetsområden kan kommunen genom sitt planmonopol exempelvis styra uppvärmningssätt.

I lagen om kommunal energiplanering föreslås att det i varje kommun skall finnas en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. Till planen skall höras en miljökonsekvensbeskrivning, som möjliggör en samlad bedömning av den inverkan i planen upptagna verksamheter, har på miljön, hälsan och hushållningen med naturresurser. Lagen föreskriver också, att kommunen vid sin planering, skall undersöka förutsättningarna att genom samverkan med annan kommun eller betydande intressent på energiområdet, såsom processindustri eller kraftföretag, gemensamt skall lösa frågor som har betydelse för hushåll-

ningen med energi eller för energitillförseln. Finns förutsättning för sådan gemensam lösning skall den tas tillvara i planeringen.

Den nationella inriktningen att avveckla kärnkraften innebär att elförbrukningen måste minska. Staten har med anledning härav beslutat om ett stimulansbidrag till kommunerna för energirådgivning. Storfors, Filipstad och Kristinehamn har upprättat en gemensam energirådgivningsenhet.

Hushållningen med energi skall särskilt beaktas vid all kommunal planering. Inriktningen skall vara minskad elkonsumention och minskad användning av fossila bränslen till förmån för förnyelsebara. Kommunen skall ha en aktiv rådgivning till medborgare och företag med ovanstående inriktning.

Kommunen skall undersöka förutsättningarna för att gemensamt med processindustri och energiproducenter i kommunen lösa frågor som har betydelse för hushållningen med energi.

Trygg och säker energiförsörjning utgör i dagens samhälle den viktigaste funktionen ur teknisk synpunkt. I stort sett samtliga tekniska system i vårt samhälle är beroende av energitillförsel i någon form för att fungera. Sårbarhetsfrågorna är därför av vital betydelse.

Säkerheten och reservsystem i de vitala tekniska systemen skall inventeras och beskrivas i kommunens beredskapsplanering. Kommunen skall ta de initiativ som behövs för att optimera säkerheten.

Materialförsörjning

Förbrukning av mineralmaterial åtgår i större omfattning för byggande av vägar, bostads-, industriområden och andra anläggningar. Inom en tioårsperiod bedöms inga stora materialkrävande projekt igångsättas. På längre sikt är efterfrågesituationen svårbedömd och beroende av tillväxt och investeringsvilja. En generell tendens mot ökad hushållning med ändliga naturresurser och restriktioner mot störande ingrepp i landskapsbilden kan medföra en minskad potential.

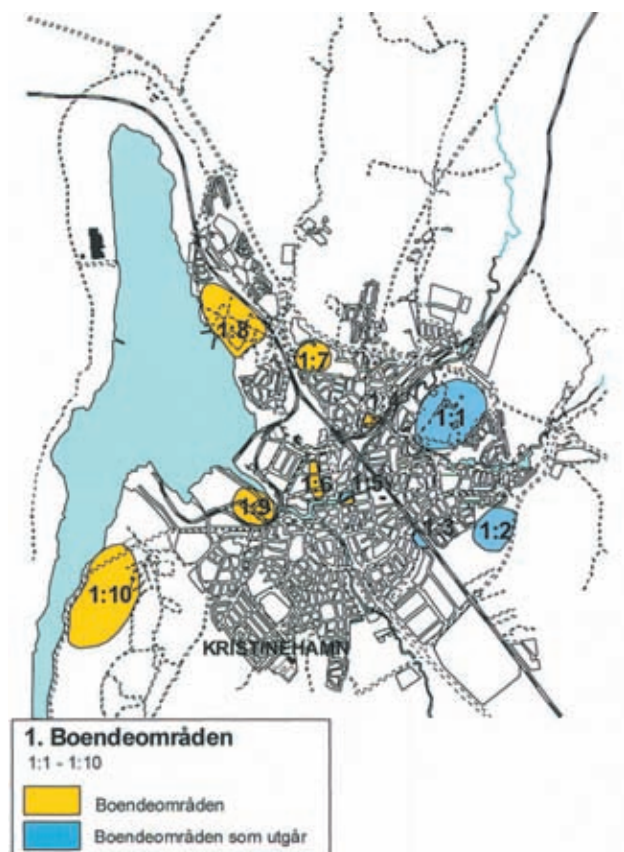
Inom kommunen finns täktstillstånd för grus, sand och växlande material från åsar, som med dagens uttag räcker i 10 år. Den teoretiska uttagbara mängden bedöms räcka i flera decennier. Inom kommunen finns det stora mängder berg med material som anses lämpligt. Fyra täktstillstånd finns inom kommunen, som med dagens åtgång räcker i åtminstone 20 år. Brytvärd volym enligt genomförd krossbergsinventering skulle med dagens åtgång räcka i 1000 år. Befintliga torvtäkter i kommunen har ett lägre uttag än den uttagbara mängden per år.

Behovet av grus och stenmaterial skall i så stor utsträckning som möjligt tillgodoses genom balansering och återanvändning. Bergtäkter föredras före grustäkter. Kommunen är positiv till ökad torvbrytning, om torven ersätter andra fossila bränslen.

5. KOMMUNALA STÄLLNINGSTAGANDEN

I detta avsnitt konkretiseras kommunens övergripande mål och inriktningsbeslut i direkta ställningstaganden, vad avser den fysiska planeringen. De åtföljs av en enkel konsekvensbeskrivning. Där inte annat anges avses markanvändningen ske enligt gällande detaljplaner, eller i avsaknad av detaljplan, pågående verksamhet om denna inte strider mot författning eller lag. Tätortens centrala delar i anslutning till Varnan, Varnans utlopp och områdena längs Vålösundet och Varnumsvikens stränder skall närmare studeras i en fördjupningsdel till översiktsplanen. Ställningstagandena utgör direktiv till ansvariga styrelser och nämnder, som har att beakta och i förekommande fall aktualisera åtgärder, planer eller budget. Vidtagna åtgärder med avseende på direktiven skall rapporteras till kommunfullmäktige årligen i samband med bokslutsredovisningen.

Kartorna utgör endast orienterande illustrationer. Markanvändningskartor finns som bilagor.

1. Boendeområden

1:1 – Sunneberg

Utgår som presumtivt boendeområde.

Konsekvenser: Befintligt natur- och odlingslandskap kommer att bevaras.

1:2 – Åsenområdet

Utgår som presumtiva bostadsområden när nya utvecklas mot väster.

Konsekvenser: Området tryggar möjligheterna till tätortsnära rekreation med biologisk mångfald. Möjligheter till ytterligare naturnära boende inom staden försvinner.

1:3 – Gustavsberg

Planlagt icke ianspråktaget bostadsområde utgår och blir parkmark.

Konsekvenser: Bostäder i stört och utsatt läge vid stambanan undviks. Befintligt grönområde bevaras. Möjligheterna till centralt boende minskar.

1:4 – kv Snidaren

Planlagt område förändras så att den södra delen kan nyttjas för parkering för närliggande industri.

Konsekvenser: Industrins behov av parkering tryggas. Planerat boendeområde minskar.

1:5 – kv Tellus och Venus

Kv Tellus nyttjas för bostäder och handel med en utformning i överensstämmelse med omgivande bebyggelse, c:a 25 lägenheter i 2-3 våningar.

Konsekvenser: Stadsstrukturen återskapas och centralt boende och småskalig handel möjliggörs.

Kvarteret Venus omvandlas till park.

Konsekvenser: Bidrar till ett helhetsskapande grönt stråk utmed Varnan. Gamla Kyrkogatans gaturum blir ensidigt. Centralt belägen mark blir inte exploaterbar.

1:6 – kv Tapiren och Buffeln

Kvarteren i anslutning till Västerlånggatan reserveras för flerbostadshus med stadsmässig utformning, c:a 200 lägenheter, varav del skall utnyttjas för särskilt boende för äldre.

Konsekvenser: Behövlig upprustning av ett centralt beläget område och möjligheter till centralt boende. Viss trafikstörning från Västerlånggatan och närhet till bensinstation är negativa faktorer.

1:7 – Stenstaliden

De delar av Stenstaliden, där byggnader rivs, återskapas på sikt till ett mindre bostadsområde med maximalt 100 lägenheter i småhus.

Konsekvenser: Möjligheter till småskaligt boende, ett vackert läge med närhet till befintlig offentlig och kommersiell service.

1:8 - Mariebergsområdet

Inom området kan småhusbebyggelse, i maximalt två våningar, prövas i strandnära läge. Lokalisering skall ha stöd i fördjupad översiktsplan för Marieberg, antagen av kommunfullmäktige 1998-10-01. En översyn och aktualisering av den fördjupade översiktsplanen skall genomföras.

Konsekvenser: Boende i vackert sjönära läge i närhet till offentlig och kommersiell service möjliggörs. Del av idag tillgänglig natur- och kulturmark ianspråkats för enskilt nyttjande.

1:9 - Sannaområdet (kartbilaga 8)

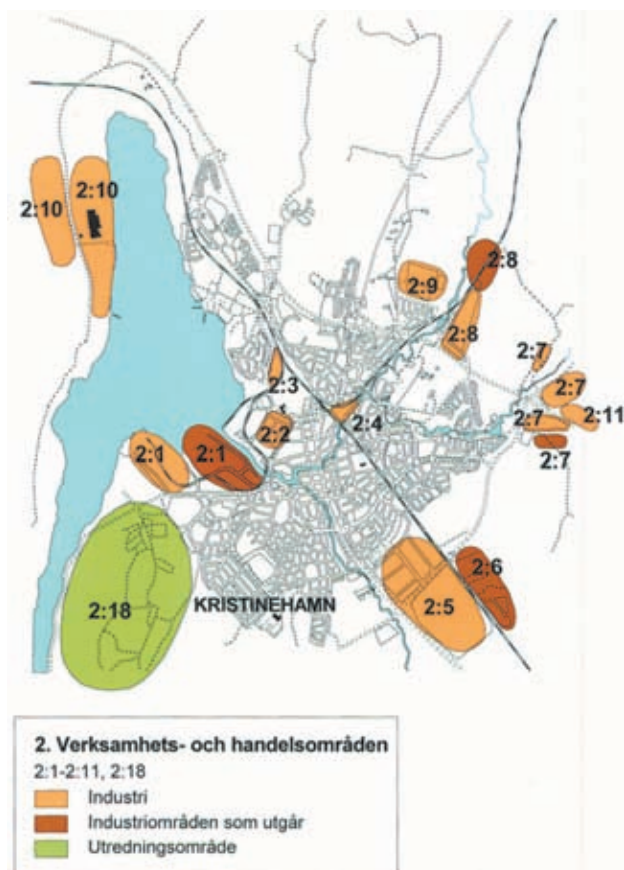
Området, sydost om kv Sköldpaddan, saneras och nyttjas för tät bostadsbebyggelse, som överensstämmer med Kristinehamns förhållanden.

Konsekvenser: Möjligheter till centralt boende i sjönära läge. Centralt belägen industrimark nära hamn och järnväg försvinner.

1:10 – Skymningen

Bostadsbebyggelse skall prövas inom ett område söder om f d kasernområdet. Området skall anslutas till kommunens vatten- och avloppsnät. En utveckling och en eventuell anslutning av hela området längs Vålösundsvägen har inletts.

Konsekvenser: Möjliggör bostäder i attraktiv västsluttning mot Vålösundet. Vissa rekreationsområden ianspråkats.

2. Verksamhets- och handelsområden

2:1 - Sannaområdet (kartbilaga 8)

I västra delen av befintligt industriområde konsolideras befintliga förhållanden. Den östra delen mellan Presterudsskolan och Varnans inlopp skall långsiktigt konverteras till kombination bostäder, verksamhet, idrott och rekreation.

Konsekvenser: Möjligheter till boende och rekreation i centrala och vattennära lägen skapas. Central industrimark försvinner.

2:2 - Broängen

Delen mellan Hamnvägen och Varnan fram till och med f d tullhuset skall inte längre vara reserverade för hamn- och industriändamål. Övriga delar samt bangårdsområdet av området skall innehålla hamn, trafik- och terminalverksamheter, ej tung eller miljöförstörande industriproduktion. Monumentalt kan ett område norr om hamnområdet användas som upplagsplats i avvaktan på att Brovallens idrottsplats avvecklas.

Konsekvenser: Vattennära rekreationsområden möjliggörs. Central industrimark och mark för hamnändamål minskar. Brovallen kan eventuellt behöva flyttas om marken erfordras för hamn- och terminaländamål.

2:3 - Kvarteret Ymer

Industri, verksamheter enligt översiktsplan (ÖP) 1991.

Konsekvenser: Industri- och verksamhetsetablering inom exponerbar mark tryggas.

2:4 - Kvarteret Turbinen

Industri i nuvarande omfattning, enligt ÖP 1991, söder om järnvägen mot Filipstad. Del av området norr om järnvägen avsätts för industrins parkeringsbehov (nuvarande användning).

Konsekvenser: Centralt belägen tung industri med mindre god tillgänglighet bibehålles. Industrins parkeringsbehov tryggas. Centralt boendeområde enligt ÖP 1991 minskar.

2:5 - Drevsta

Industri, verksamheter enligt ÖP 1991.

Konsekvenser: Industri och verksamhetsetablering inom exponerbar mark tryggas.

2:6 - Furulund

Område för industriändamål enligt ÖP 1991 tas bort. Upphör verksamheter i detaljplanerad del, skall planens upphörande prövas.

Konsekvenser: Landskapsbilden bevaras och jordbruksproduktion möjliggörs och tryggas. Industrimark med god tillgänglighet försvinner.

2:7 - Kvarteret Graniten och Heden

Industri, verksamheter och handel norr om Bodalsvägen och Heden i enlighet med ÖP 1991. Oexploaterat område söder om Bodalsvägen utgår som industriområde.

Konsekvenser: Minskad industrimarkyta.

2:8 - Haga

I ÖP 1991 redovisade industriområden, omedelbart norr om Haga koloniområde, söder om jaktsskyttebanan och området vid de befintliga bostäderna utgår. I övrigt i enlighet med ÖP 1991.

Konsekvenser: Bostadsbebyggelsen norr om befintligt industriområde tryggas. Landskapsbilden bevaras norr om koloniområdet och söder om jaktsskyttebanan. Industrietablering i anslutning till järnvägen Kristinehamn - Nykroppa begränsas.

2:9 - Marielund

Industri, verksamheter enligt befintliga förhållanden och ÖP 1991.

Konsekvenser: Nuvarande förhållanden bevaras.

2:10 - Kroksvik

Ett område väster om Hjälmarsnäs vägen reserveras för eventuell tung och transportkrävande industri.

Konsekvenser: En framtida lokalisering väster om Hjälmarsnäs vägen kommer att ianspråka delar av öppen åkermark, lövskogsdungar och granskog. Skötselriktningen är enligt skötselplanen virkesproduktion.

2:11 - Hinkebo

Ett nytt industriområde nordost om trafikplats Övre Kvarn skall planläggas för verksamheter, som med fördel kan exponeras mot E18.

Konsekvenser: Möjliggör etablering av verksamheter i exponerbart läge mot E18 med god tillgänglighet.

2:12 - Björneborg

Område för industri enligt ÖP 1991. Gällande detaljplan medger en kraftig utvidgning mot nordväst till kyrkoområdet. Utvidgningens omfattning skall prövas i en ny detaljplan med inriktning att skapa ett större friområde i anslutning till kyrkan.

Konsekvenser: Nuvarande verksamhet och eventuell expansion tryggas. Närområdet till kyrkan förblir oexploaterat.

2:13 - Bäckhammar

Ett område mellan riksväg 64 och Visman norr om infartsvägen till samhället avsätts för industri och handel.

Konsekvenser: Möjliggör etablering av industriserviceföretag och handel i exponerbart läge till riksväg 64 och industrin. Jordbruksmark kan komma att ianspråkas.

2:14 - Nybble

Delvis ianspråktaget industriområde norr om Visnums-Kilsvägen bibehålles enligt ÖP 1991.

Konsekvenser: Nuvarande förhållanden bibehålles norr om Visnums-Kilsvägen.

2:15, 2:16, 2:17 - Handelsområden

Handelsområden enligt ÖP 1991 mellan Östermalm och Varnumsleden, mellan Marielund och Sandfallet samt norr om Mariebergsmotet utgår.

Konsekvenser: Nuvarande markanvändning; jordbruk, skogsbruk och rekreation bibehålles. Möjligheter till handelsetablering i publika lägen mot passerande stamvägar förhindras.

2:18 – Utredningsområde

Områdets framtida inriktning skall fastställas i en reviderad och utvidgad fördjupad översiktsplan.

3. Parker, vistelse- och naturområden

3:1 - Kungsgatan och torgen

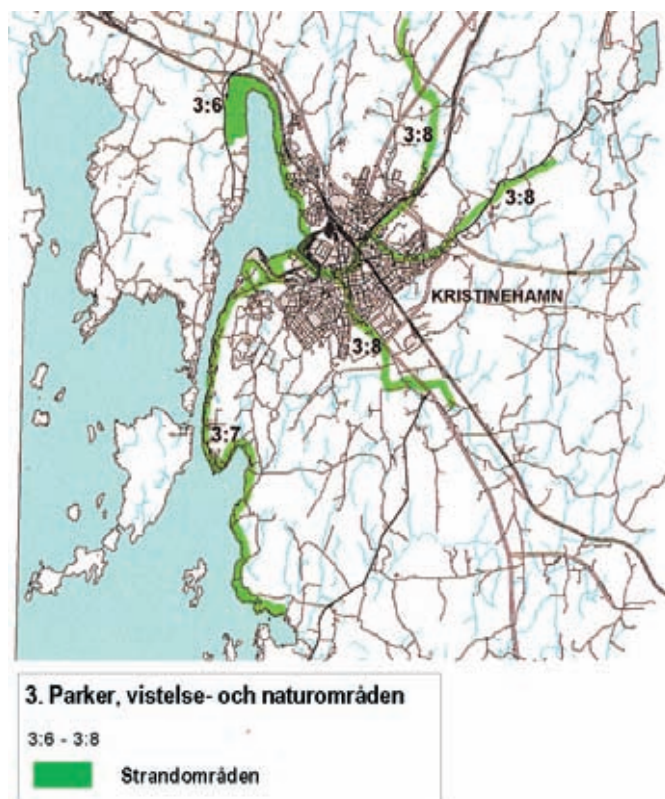
Kungsgatan i delen Södertull till Norrtull samt södra och norra torgen skall fortsätta att utvecklas till attraktiva mötesplatser för människor. Tillgängligheten för kollektivtrafiken och bilburna skall säkerställas. Utvecklingen skall ske i samarbete med övriga aktörer i centrum. Kommunala verksamheter med hög besöksfrekvens skall lokaliseras till centrumområdet eller dess omedelbara närhet.

Konsekvenser: En levande och mångfacetterad stadskärna. Nuvarande trafiktryck kommer att bibehållas.

3:2 - Området mellan Lötbron och Landabron (Bro 1:2)

Förändring av detaljplanen från område för parkeringsändamål till park skall prövas.

Konsekvenser: Nuvarande grönområde mot älven bibehålles. Möjligheter till utökad parkering i västra tätortskärnan förhindras.

3:3 - Svinvallenområdet

Ett sammanhängande område med gång- och cykelvägar, träd och grönska skall skapas från kvarteret Vågen till inre hamnen/gästhamnen. Ytan skall knytas ihop och skapa en enhet med kvarteret Tapiren och grönytan söder om Varnan vid Landa. Inom området skall det tillåtas växa fram publika och kommersiella verksamheter med inriktning mot kultur, turism, rekreation och nöje. Områdets karaktär som grönområde skall dock dominera.

Konsekvenser: Ökad tillgänglighet till stadens vatten- och hamnområden. Låg exploateringsgrad medför höga kostnader. Ökad drift- och underhållskostnad.

3:4 - Brogårdsparken

Brogårdsparken inom kv Venus skall genom detaljplan säkerställas som park.

Konsekvenser: Grönstråket längs Varnan tryggas. Centralt belägen byggbar mark försvinner.

3:5 - Sannaområdet (kartbilaga 8)

Utfyllnadsområdet norr om fjärrvärmeverket skall säkerställas som grön- och strövområde. Området har fungerat som avfallstipp och skall miljösäkras och därefter successivt utvecklas till ett arenaidrotts- och strövområde. Delar av den spontant utvecklade vegetationen i strandzonen skall bevaras och utvecklas. Området skall anslutas till befintlig cykelväg längs Vålösundet.

Konsekvenser: Förändringen av ett gammalt tippområde

medför reduktion av miljöstörande ämnen och skapar bättre förutsättningar för arenadrottsrörelsen.

3:6 - Varnumsviken

Strandområdet från yttre hamnen via Marieberg-Ålkärr-Östervik-Gustavsvik och vidare till Kroksvik skall utgöra ett sammanhängande och tillgängligt grönområde. En gång- och cykelväg skall anläggas så sjönära som omständigheterna medger. Längs området skall befintliga kultur- och naturmiljöer värnas och förstärkas. En skötselplan för Varnumsvikens inre är antagen av kommunfullmäktige.

Konsekvenser: Ger allmänheten i ett sammanhang tillgång till kulturhistoria, miljöer, ett levande landskap med biologisk mångfald och rekreationsområden. Ökat slitage på naturmiljön och intrång på enskilda intressen.

3:7 - Vålösundet - Bobacksviken

Strandområdet från inre hamnen via Sannaområdet, Presterud, Vålösundet, Jutviken och vidare mot Bobacksviken skall så långt som möjligt vara sammanhängande och tillgängligt för allmänheten.

Konsekvenser: Allmänhetens tillgång till strandområdet tryggas.

3:8 - Stadens vattendrag

Stränderna längs Varnan, Vassgårdäälven och Lötälven skall från sina källflöden till Varnumsviken vidareutvecklas till spridningskorridorer in till stadsmiljön för växt och djurliv.

Konsekvenser: Ökad biologisk mångfald.

3:9 - Stadsnära skogsområden

Inom de stadsnära skogsområdena skall värdet för rekreation och friluftsliv särskilt beaktas. Detta skall inom de kommunägda skogarna ske genom särskilt anpassade skogsbruks-

planer. Inom privatägda skogar skall målsättningen i första hand uppnås genom frivilliga avtal med markägare.

Konsekvenser: Tryggar möjlighet till nära naturkontakt och artrika miljöer. Förhindrar fullt nyttjande av produktiv skogsmark.

3:10 - Vänerskärgråden

Inom den öriska skärgårdsmiljön skall de höga natur och rekreationsvärdena tillvaratas och balanseras genom skötselplaner eller avtal med markägare, där markanvändningen inte regleras genom reservatsbestämmelser eller annat. Inriktningen skall vara att hålla öar och stränder tillgängliga för det rörliga friluftslivet med beaktande av naturmiljön.

På Saxholmen skall kommunen verka för att de kulturhistoriska värdena får företräde.

Konsekvenser: Ökat besöksstryck på skärgårdsmiljön.

3:11 - Kvarndammens campingområde

Campingområdet skall ges utrymme för fortsatt expansion inom nuvarande område för bågskytte. Ersättningsmark för bågskyttebanan skall sökas.

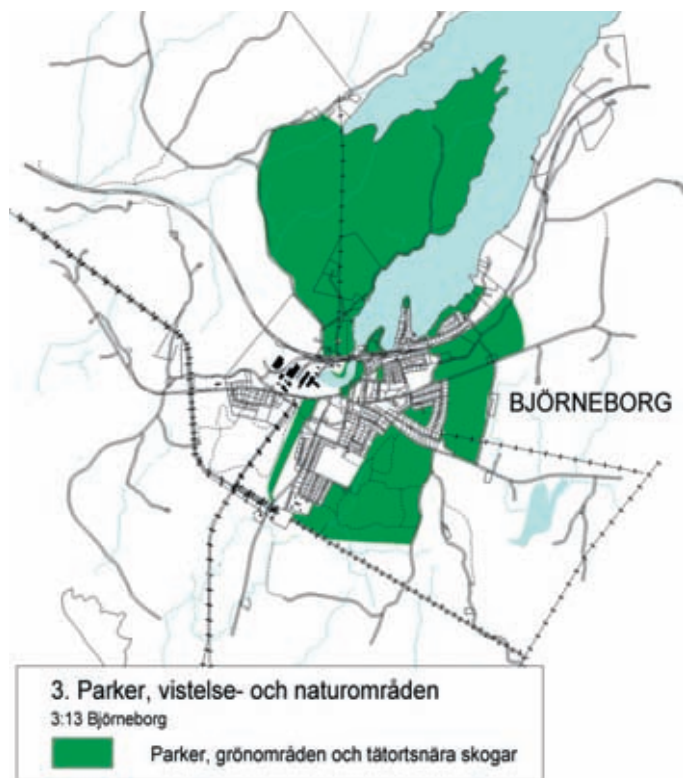
Konsekvenser: Möjligheterna att attrahera fler campingturister till staden ökar. Ersättningsmark för bågskyttebanan erfordras.

3:12 - Baggerudsområdet

Campingområdet har säkerställts i en detaljplan och kommer att utvecklas av markägaren.

Konsekvenser: Rekreati- och naturvärden inom området säkerställs. En expansion för besöksnäringen är möjlig. Förhindrar fullt nyttjande av produktiv skogsmark.

3:13 - Björneborg

Befintliga bostadsanknutna parker och grönområden inom tätorten, liksom Folkets Park, skall bevaras. Bruksdammen med kringliggande grönområden och trädzon skall särskilt värnas.

Konsekvenser: Behovet av parker och grönområden tryggas.

Parkanläggning och allé vid Björneborgs herrgård är en kulturhistoriskt värdefull miljö. Bevarandevärdet skall uttryckas i en detaljplan. Herrgården ingår i kulturresursprogrammet som klass 1 - byggnadsminnesvärda byggnader.

Konsekvenser: Kulturhistoriskt värdefull miljö bevaras. Restriktioner i markanvändningen.

Vismen

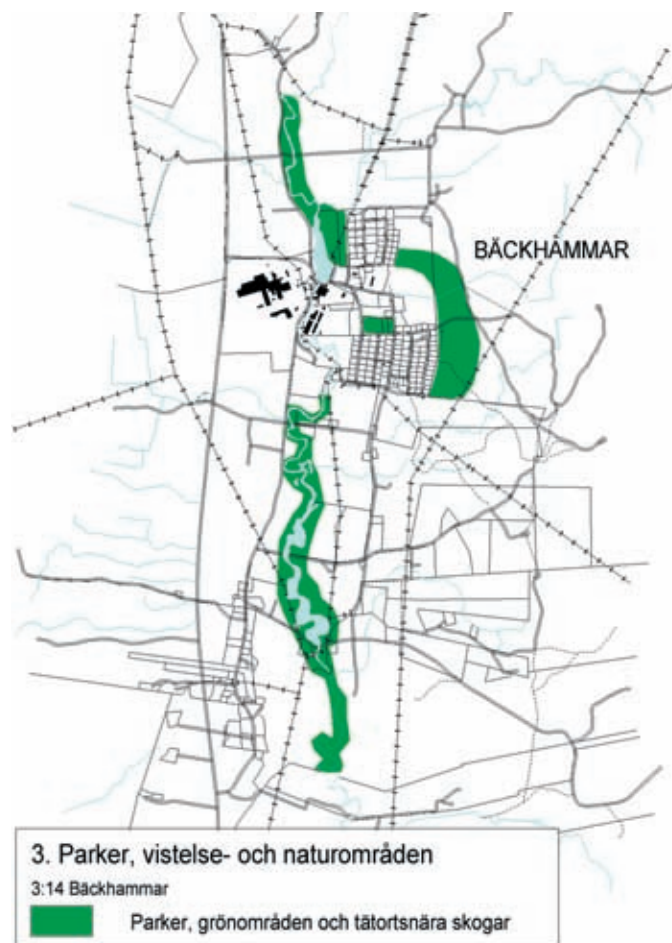
Befintliga fria strandområden inom Stationsudden, Skogsviksudden samt längs Gräsviksvägen/Sjöstigen fram till Gräsviksbadet skall bevaras. För Skogsviksudden erfordras detaljplaneändring.

Konsekvenser: Möjliggör en framtida utveckling av strandnära områden runt Vismen till förmån för rekreation och friluftsliv. Förhindrar bostadsbebyggelse i sjönära lägen.

Tätortsnära skogar

Inom de tätortsnära skogsområdena skall värdet för rekreation och friluftsliv särskilt beaktas. Detta skall inom de kommunägda skogarna ske genom särskilt anpassade skogsbruksplaner. Inom privatägda skogar skall målsättningen i första hand uppnås genom frivilliga avtal med markägare.

Konsekvenser: Tryggar möjlighet till nära naturkontakt och artrika miljöer. Förhindrar fullt nyttjande av produktiv skogsmark.

3:14 - Bäckhammar

Befintliga bostadsanknutna parker och grönområden inom tätorten och vid Folkets Hus skall bevaras.

Konsekvenser: Behovet av parker och grönområden tryggas.

Tätortsnära skogar

Inom skogsområdena öster om skolan och äldreboendet samt längs Vismen, från Folkets Park fram till dammen vid gamla fabriksområdet, skall värdet för rekreation och friluftsliv särskilt beaktas. Detta skall inom de kommunägda skogarna ske genom särskilt anpassade skogsbruksplaner.

Inom privatägda skogar skall målsättningen i första hand uppnås genom frivilliga avtal med markägare.

Konsekvenser: Tryggar möjlighet till nära naturkontakt och artrika miljöer. Förhindrar fullt nyttjande av produktiv skogsmark.

3:15 - Nybble

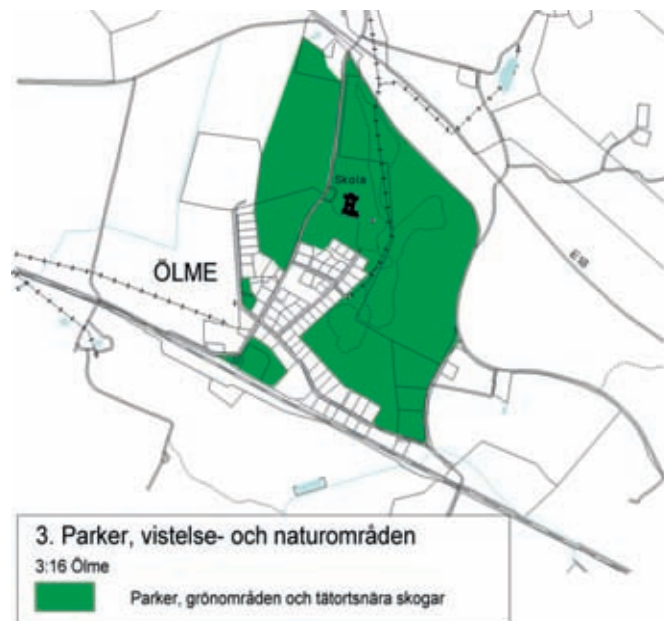
Befintliga bostadsanknutna parker och grönområden inom tätorten skall bevaras.

Konsekvenser: Behovet av parker och grönområden tryggas.

Värmlands Säby herrgårdspark

En skötselplan med inriktning på bevarande och utveckling bör i samråd med markägaren upprättas för parkanläggningen samt alléerna från båda håll intill herrgården.

Konsekvenser: Bevarar den kulturhistoriskt intressanta parkanläggningen.

3:16 - Ölme

Befintliga bostadsanknutna parker och grönområden inom tätorten skall bevaras.

Konsekvenser: Behovet av parker och grönområden tryggas.

Tätortsnära skogar

I området från Ölme idrottsplats till Stolpen samt vidare längs gamla riksvägen mot Kristinehamn fram till äldreboendet och Ölme lanthandel skall värdet för rekreation och friluftsliv särskilt beaktas. Detta skall inom de kommunägda skogarna ske genom särskilt anpassade skogsbruksplaner. Inom privatägda skogar skall målsättningen i första hand uppnås genom frivilliga avtal med markägare.

Konsekvenser: Tryggar möjlighet till nära naturkontakt och artrika miljöer. Förhindrar fullt nyttjande av produktiv skogsmark.

3:17 - Ängs- och hagmarker

Kommunen skall verka för att de ängs- och hagmarker enligt naturvårdsinventering klass 1 och 2, och som idag saknar något skydd, skall bevaras (se faktadelen). En långsiktig strategi för detta arbete skall upprättas.

Konsekvenser: Delar av ett svunnet kulturlandskap bevaras. Medför ökade administrativa kostnader för kommunen. Kan ge ingrepp i pågående markanvändning och därmed sammanhängande kostnader.

3:18 - Vänerlandskapets naturskogar

Löv- och barrskogar på öar och med anknytning till Vänerlandskapet skall inventeras och ge underlag till en skyddsvärdesbedömning.

Konsekvenser: Ger kunskap och kan i förlängningen ge ingrepp i pågående markanvändning och därmed sammanhängande kostnader. Medför ökade administrativa kostnader för kommunen.

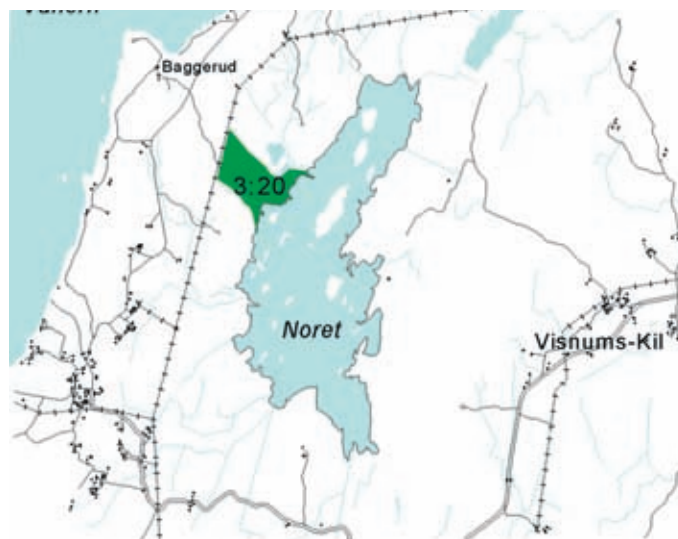

3. Parker, vistelse- och naturområden
3:19
Myrlandskap

3:19 - Myrlandskapet kring Grytingskogen

Betecknas som nr 2 i kommunens naturvårdsinventering. Marken ägs av Stora Skog och privata skogsägare. Kommunen skall verka för att statlig reservatbildning kommer till stånd inom detta område.

Konsekvenser: Möjliggör ett bevarande av ett stort sammanhängande myrområde med tillhörande myrholmar och den biologiska mångfalden kan säkerställas och utvecklas. I vissa delar kan pågående markanvändning försvåras. Krav på ersättning kan uppstå.

3. Parker, vistelse- och naturområden
3:20 Baggerud
Parker, grönområden och tätortsnära skogar

3:20 - Skogsområde vid Baggerud

Betecknas som område B9 - delområde 24-30 i skötselplanen för kommunens skogsområden. Marken skall enligt beslut i kommunfullmäktige avyttras.

4. Bebyggelsemiljöer

4:1 - Kulturmiljöerna kring de historiska lederna in mot stadens centrala delar

Följande bebyggelseområden skall bevaras i större utsträckning än vad som markerats i nuvarande planer och stor kulturhistorisk hänsyn skall tas vid renovering, om- och tillbyggnad:

- Bebyggelsen mellan Gamla Filipstadsvägen och nuvarande riksväg 64 upp till Karlstorp.
- Befintlig bostadsbebyggelse utefter Annebergsgatan och dess förlängning norr om kv Skruven upp till Jaktskyttebanan inkl fastigheten Norra Anneberg.
- Befintlig bebyggelse vid Sunneberg.
- Befintliga byggnader norr om Gustavsviks f d herrgård.
- Bebyggelsen kring Lötälvens bäckdal genom Dye - Järsberg - Udden. Gäller bland annat det före detta gästgiveriet i Järsberg.

Målsättningen skall tryggas i detaljplaner eller områdesbestämmelser.

Konsekvenser: Historiska kulturmiljöer får ett högre skydd, styrning och i vissa fall inskränkning av fastighetens användning och utformning.

4:2 - Kvarvarande äldre stadsmiljöer och byggnader belägna i området mellan Staketgatorna och ringvägssystemet - stambanan

Följande bebyggelseområden skall bevaras och tryggas mer än vad som gjorts i gällande planer och stor kulturhistorisk hänsyn skall tas vid renovering, om- och tillbyggnad:

- Befintlig bebyggelse vid Södertull i kv Laxöringen, Laxen m fl
- Bebyggelsen i kvarteren norr och söder om kyrkan.
- Bebyggelsen och områdena kring Prästgatan och Dalgatan.
- Vissa delar av bebyggelsen i Villastaden, framför allt norr om Inlandsbanan.

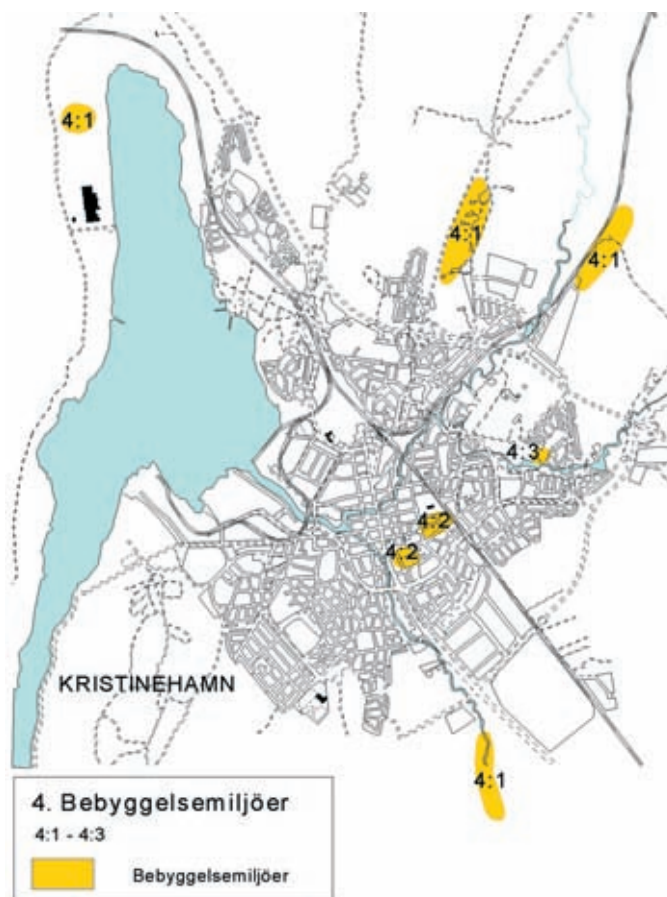
Målsättningen skall närmare prövas och tryggas i detaljplaner.

Konsekvenser: Historiska kulturmiljöer får ett högre skydd, styrning och i vissa fall inskränkning av fastighetens användning och utformning.

4:3 - Mellankvarn

Befintliga kvarvarande bostadshus i Mellankvarnsparken (hembygdsgården) skall legaliseras i detaljplan, rustas och integreras i stadsparken på ett kulturhistoriskt riktigt sätt.

Konsekvenser: Historiska kulturmiljöer får ett högre skydd, styrning och i vissa fall inskränkning av fastighetens användning och utformning.

5. Idrottsanläggningar

5:1 - Björkvallen

Om möjligt bör på sikt nya idrottsanläggningar utvecklas i området. Föreningsdrift skall prövas.

Konsekvenser: Effektivare drift genom koncentration.

5:2 - Brovallen

Idrottsplatsen skall tills vidare vara kvar. Erfordras marken för hamn- och terminalverksamhet skall en flyttning till Presterud/Sannaheden prövas.

Konsekvenser: Ny idrottsarena medför höga anläggningskostnader.

5:3 - Presterud/Sannaheden

Presteruds- och Sannaområdet (f d Sannatippen) skall utvecklas till ett gemensamt område för arenaidrotter och betjäna kommunens idrottsföreningar. Föreningsdrift skall prövas.

Konsekvenser: Utökade träningsmöjligheter och möjligheter att anordna större idrottsarrangemang.

5:4 - Drevstavallen

Byggs Presteruds idrottsplats (5:3) ut är en utbyggnad av Drevstavallen ej aktuell.

5:5 - Golfbanan

5:6 - Motorps motorbana

5:7 - Björneborgs idrottsplats

5:8 - Bäckhammars idrottsplats

5:9 - Ölme idrottsplats

5:10 – Hultet

5:11 – Ridhus Dye.

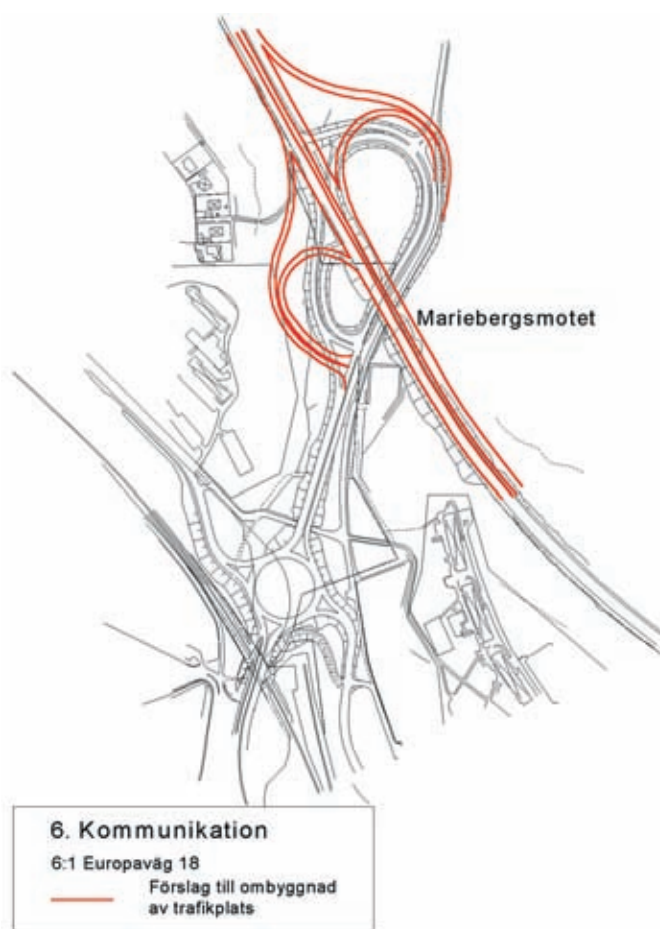
Kommunen har påbörjat en förstudie för alternativ lokalisering av verksamheten.

6. Kommunikationer

6:1 - Europaväg 18

Vägen skall utformas som fyrfältsväg med mittskiljeremsa, antingen i enlighet med av Vägverket fastställd lokaliseringsplan i nuvarande sträckning eller efter ytterligare prövning enligt det nordligaste alternativet i lokaliseringsutredningen.

Konsekvenser: Ökad trafiksäkerhet/färre trafikolyckor. Inlösen av 4-5 fastigheter samt ökad bullerexponering av c: a 10 fastigheter.

6. Kommunikation

6:1 Europaväg 18

Förslag till ombyggnad
av trafikplats

6. Kommunikation

6:1 Europaväg 18

Förslag till ombyggnad
av trafikplats

6. Kommunikation

6:1 Europaväg 18

Förslag till ombyggnad
av trafikplats

6:2 - Riksväg 26/Inlandsvägen

Kommunen skall verka för att standarden på riksväg 26, norr och söder om kommunen, förbättras samt att delen Kristinehamn - Vansbro (Johannesholm) får en högre nationell status. Infarten till Bäckhammars samhälle skall utformas mer trafiksäkert.

Konsekvenser: Ökade utvecklingsmöjligheter för industri- och turistutveckling. Ökad trafik på rv 26.

6:3 - Länsväg 603 Agen - Degerfors

Kommunen skall verka för att vägen skall flyttas till en ny sträckning söder om Björneborgs tätort. (Se karta sid 65).

Konsekvenser: Förbättrad trafiksäkerhet och miljö i Björneborgs tätort. Ingrepp i naturmark söder om Björneborg.

6:4 - Infart Bäckhammar

Ny infart över bruksdammen till Bäckhammars tätort ersätter nuvarande som är mötesreglerad.

Konsekvenser: Trafiksäkerheten och tillgängligheten till Bäckhammars tätort förbättras avsevärt, framför allt för oskyddade trafikanter som får en separat tillfart över dammen.

6. Kommunikationer	
—	6:3 Länsväg 603 Agen - Degerfors
—	6:10 Järnvägsport i Björneborg

6:5 - Lagmansgatan

Lagmansgatan skall ges en ny sträckning från Niklasdamälven via Televägen till rv 26.

Konsekvenser: Avlastar Marielunds bostadsområde trafik till Marielunds industriområde. Skapar bättre tillgänglighet till industriområdet. Bro erfordras över Inlandsbanan. Vägen ianspråktar naturmark. 1-2 fastigheter behöver inlösas.

6:6 - Varnumsleden

Varnumsledens planerade anslutning till Djurgårdsvägen utgår.

Konsekvenser: Värdefulla natur- och kulturområden sparas. Planerad ökad trafikbelastning på Djurgårdsvägen utgår. Möjligheterna till direktanslutning av Björkvallens idrottsplats, Djurgårdsplatån och Garnisonen till Varnumsleden utgår.

Ett alternativ med en sträckning av Varnumsleden mellan Garnisonen och Djurgårdsområdet med anslutning till Presterudsvägen skall utredas och konsekvensbelysas samt underställas kommunfullmäktiges prövning.

6:7 - Vålösundsvägen

Reservat skall skapas för att möjliggöra en alternativ eller kompletterande väg till Jutviken/Picassoområdet, om trafiken på grund av ökat besöksstryck och permanentbosättning framtvingar detta.

Konsekvenser: Frigör strandområdet från biltrafik och ökar trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter. Möjliggör bättre och mindre störande parkering. Naturområde ianspråktas och ett fritidshus måste sannolikt inlösas.

6:8 - Järnväg Kristinehamn - Nykroppa

En ny anslutning av järnvägen till järnvägsstationen på den järnvägsbro över Dalavägen som betjänar stambanan skall utredas.

Konsekvenser: Plankorsningen med Dalavägen försvinner, vilket betyder ökad säkerhet och framkomlighet för trafiken samt en möjlighet till bättre nivåanpassning för bl a funktionshindrade. Förbättrad infart och interna kommunikationer för industriområdet. Den nya sträckningen ianspråktar industrimark och en industribyggnad måste lösas in.

6:9 - Industrispår Hamnen - Sanna industriområde

På lång sikt skall industrispåret upphöra. Spåret skall dock vara kvar så länge det är det miljömässigt säkraste sättet att transportera farligt gods till Akzo Nobel.

Konsekvenser: Möjliggör en utveckling av västra delen av Sannaområdet till bostäder, verksamhet och rekreation.

6:10 - Järnvägsport i Björneborg

Bil-, gång- och cykelport under järnvägen mellan Parbovägen och Gräsviksvägen skall ersätta bro vid Stationsvägen.

Konsekvenser: Löser ett allvarligt trafiksäkerhetsproblem i Björneborg. Anslutningsvägen ianspråktar naturmark. Begränsad frihöjd.

6:11 - Parkering

Huvudprincipen för parkering skall vara att varje fastighet tillgodoser det parkeringsbehov, som fastigheten genererar. En ny parkeringsnorm skall utarbetas och fastställas av kommunfullmäktige. Vid utbyggnad och förändringar i stadens centrala delar skall frågan om samnyttjande möjligheter studeras och initieras av den prövande myndigheten. På allmänna platser med kommunen som huvudman skall inriktningen vara tidsbegränsad parkering för besökare.

Konsekvenser: Optimering av utbud och efterfrågan på parkeringsplatser. God tillgänglighet för besökande.

6:13 - Telekommunikationer och bredband

Kristinehamn kommun har under 2001 tagit fram ett IT-infrastrukturprogram som beskriver hela den kommunala utbyggnaden av IT-infrastrukturen i kommunen under de närmaste åren och som är en förutsättning för att kunna åtnjuta det statliga stödet för bredbandsutbyggnaden i landet. IT-infrastrukturprogrammet är fastställt av kommunfullmäktige 2001-11-29.

För att förverkliga utbyggnaden av IT-infrastruktur har samtliga kommuner i länet på uppdrag av Region Värmland samordnat planering och upphandling av en gemensam leverantör. Som leverantör av den gemensamma IT-infrastrukturen i länet har Teracom utvalts.

Baserat på genomförd behovskartläggning i samband med

framställning av kommunens IT-infrastrukturprogram kommer utbyggnaden till orterna utanför tätorten att prioriteras och etappindelas enligt följande:

År 2003-2004 (Prio 1)

Kristinehamn-Ölme-Åsviken-Lundsholm

Kristinehamn-Björneborg-Bäckhammar-Nybble

Nybble-Kärr/Visnums Kil

Nybble-Skottlanda-Rudskoga/Grunnebacka

År 2004-2005 (Prio 2)

Eventuella tillkommande orter i den omfattning som kommunens ekonomi tillåter i kombination med nya riktade stödmedel (staten, EU m.m.)

Konsekvenser: En utbyggnad av en gemensam IT-infrastruktur i Värmlands län ger stora utvecklingsmöjligheter för företag, skolor och medborgare i länet och inom Kristinehamns kommun. Nya nättjänster kommer att tillkomma såsom exempelvis IP-telefoni som gör att nyttan med nätet kommer att bli ännu större.

7. Teknisk försörjning

7:1 - Vattenproduktion

Ett förslag till föreskrifter för vattenskyddsområde vid Bergsjön och Sandköpings vattenverk kommer efter komplettering att lämnas till Länsstyrelsen för fastställelse under 2005. Som ett komplement till vattenskyddsområdet finns ett observationsområde som sammanfaller med avrinningsområdet. Observationsområdet skall beaktas vid tillståndsgivning. Detta senare område berör även Storfors kommun, varför denna fråga ska beaktas i remissyttrande till Storfors angående deras planer i området. Grundvattenreserv skall utvecklas som komplement till rå- och ytvattentäkten Bergsjön. En första sondering har gjorts där Tyskön och Sexas utpekats som lämpliga alternativ. Före år 2010 skall framtida vattentäkter vara i plan utpekade och fastställda.

Konsekvenser: Ett långsiktigt skydd för det framtida dricks-vattenuttaget tryggas.

7:2 - Vattendistribution

Vattenförsörjningen för området vid Kvarndammen och Bodsavägen skall kapacitetsmässigt utredas och kostnader för en kapacitetsökning skall bedömas.

Konsekvenser: Ger underlag för framtida ställningstaganden om användningen av området.

Vattenförsörjningen för området vid Gustavsviks industriområde skall kapacitetsmässigt utredas och kostnader för en kapacitetsökning skall bedömas.

Konsekvenser: Ger underlag för kostnaden för ytterligare industrietablering inom området.

7:3 - Enskild vattenförsörjning

Renvattenförsörjning utanför nuvarande verksamhetsområden för vatten och avlopp skall i första hand lösas genom mindre samfällda eller enskilda produktionsanläggningar.

Konsekvenser: Sårbarheten i vattenförsörjningen ökar inte. Samverkanskravet ökar i framför allt fritidshusområden.

7:4 - Avledning av avloppsvatten

Bortseparering av regn, läckage och miljöstörande ämnen i spillvattenledningarna skall prioriteras. En viktig del i detta arbete är även att minimera de bräddningar och översvämningar som förekommer. Förutom separering och utbyte av trasiga ledningar, kommer det att krävas utjämningsmagasin för toppbelastningar. En logisk placering av detta är Landa pumpstation. Avloppstaxan kan höjas och de lokala föreskrifterna ändras för att påskynda denna process.

Konsekvenser: Kortsiktigt ökade kostnader för va-abonnenterna. På längre sikt minskad miljöbelastning på Varnumsviken och minskad vattenförbrukning, vilket medför minskade kostnader för va-abonnenterna. Möjligheterna att nå ett giftfritt och resurssnålt kretslopp av varor ökar.

7:5 - Rening av avloppsvatten

Avloppsslam skall i största möjliga utsträckning återföras till det naturliga kretsloppet, där detta kan ske utan att hälsa och miljö äventyras. Mark kring Fiskartorpets avloppsreningsverk skall reserveras för rening av avloppsvatten. Den verksamhet som bedrivs där kan tidvis ge upphov till lukt, som kan upplevas som en störning.

Konsekvenser: Ökar möjligheterna att nå ett giftfritt och resurssnålt kretslopp av varor.

7:6 - Enskild avloppshantering

Avloppshantering utanför nuvarande verksamhetsområden för vatten och avlopp skall i första hand ske genom mindre samfällda eller enskilda anläggningar. I första hand skall lokala kretsloppsanpassade lösningar väljas.

Konsekvenser: Minskad miljöbelastning generellt. Hårdare regleringar för den enskilde.

7:7 - Dagvatten

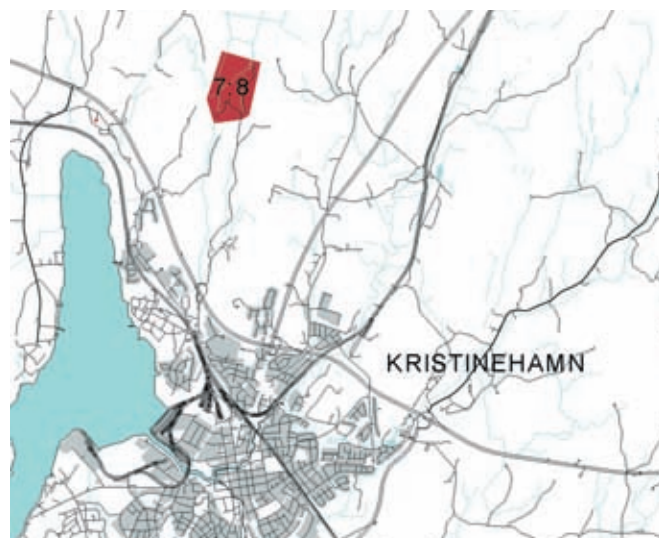
Den direkta dagvattenavledningen till vattendragen och Vätern skall, där det är tekniskt och ekonomiskt möjligt, fördröjas och renas genom våtmarksanläggningar. Vid ny-exploatering skall reningssystem regelmässigt införas, där detta är tekniskt möjligt.

Konsekvenser: Minskar miljöbelastningen generellt och gynnar den biologiska mångfalden.

7:8 - Strandmossens avfallsupplag

Strandmossen skall utvecklas mot ytterligare sortering och behandling för återanvändning/återvinning. Kommunens återvinningscentral och mellanlager för farligt avfall skall finnas på Strandmossen. Mark kring Strandmossens avfallsupplag med nuvarande störningszon skall reserveras för avfallshanteringen. Kravet på skydd för människors hälsa och miljön medför att ingen annan verksamhet eller bebyggelse kan tillåtas inom detta område. Detta gäller även efter det att verksamheten på deponin har upphört.

Konsekvenser: Ökar möjligheterna att nå ett giftfritt och resurssnålt kretslopp av varor.

8. Hälsa och säkerhet

8:1 - Beredskapsplan

Kommunens beredskapsplan antagen 1986 skall revideras och anpassas till nuvarande samhällsförhållanden, organisations- och personalförändringar. Planen skall även redovisa riskmatriser med sannolikhets- och konsekvensbedömningar av allvarliga störningar samt åtgärdsplan.

Konsekvenser: Ökad kunskap och möjligheter till förebyggande åtgärder och prioriteringar.

8:2 - Områden med förhöjd risk

I de områden, där förhöjd risk råder att brand eller annat nödläge uppstår som kan hota människor, miljö eller egendom, skall åtgärder som minskar risken identifieras och beskrivas.

Konsekvenser: Ökad kunskap och möjligheter till förebyggande åtgärder.

8:3 - Miljö- och hälsostörande industrier

Verksamhet som kan störas av industri skall inte lokaliseras till miljöstörande industriers närområde. Lokalisering av miljöstörande industri skall ske till skyddade lägen med säkra transportvägar.

Konsekvenser: Minskade hälsorisker.

8:4 - Tågtrafik

Kommunen skall verka för att riskfaktorer skall elimineras i anslutning till järnvägstrafiken genom bebyggelseområden samt för att planskilda korsningar byggs, där så kan ske.

Konsekvenser: Minskade olycksrisker.

8:5 - Skredrisker

Befintlig skredriskinventering skall fördjupas i anslutning till Jakobsbergsskolan och Brogårdsskolan. I övrigt skall inventeringen ligga till grund och eventuellt fördjupas, när byggprojekt planeras, som kan påverka stabiliteten i de påtalade områdena.

Konsekvenser: Ökad kunskap, underlag för ställningstagande och åtgärder.

8:6 – Förorenad mark

Områden med förorenad mark skall beaktas och skäligen åtgärdas vid exploateringsföretag.

Konsekvenser: Minskad miljöbelastning.

8:7 – Översvämningar

En riskkarta för hotade områden i kommunen skall upprättas med rekommendationer.

Konsekvenser: Bättre beredskap och möjlighet till förebyggande åtgärder.

9. Riksintressen

9:1 - Riksintresset Vänern med dess öar och strandområden

Kommunen skall inom 300 meter från stranden och på öar i Vänern inte tillåta någon ytterligare bebyggelse utöver sådan som tillkommer i planer eller efter dispensprövning enligt bestämmelserna i miljöbalken och i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer (Allmänna råd).

Mellan 300-metersgränsen och den geografiska bestämmelsegränsen för MB 4:2 (se faktadelen) skall varje åtgärd eller ingrepp tillåtas, om de inte uppenbart strider mot turismens och det rörliga friluftslivets intressen eller andra riksintressen i och vid Vänern.

Obebyggda stränder skall av kommunen göras så allmänt tillgängliga för friluftsliv som möjligt med hänsyn till djur- och växtliv, t ex genom åtgärder såsom lämpligt avvägda områdesskydd, planbestämmelser eller avtal.

Anordningar som gynnar allmänhetens friluftaktiviteter såsom cykling, natur- och kulturstudier, bad, båtsport, fritidsfiske och skridskoåkning skall, efter prövning av strandens betydelse för växt- och djurliv, i princip tillåtas och stödjas av kommunen. Tillkomst av allmänna anordningar och åtgärder kan och bör stödjas. Dispensprövning sker enligt bestämmelserna i miljöbalken och i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer (Allmänna Råd).

9. Riksintressen

9:1

Riksintressen

Organiserad turism skall för att begränsa störningar på känslig natur och annat mer allemansrättsligt friluftsliv i görligaste mån styras till för ändamålet anordnade och planerade områden, som t ex campingplatser, turistanläggningar och gästbryggor, där man kan få information om Vänerns öar och strandområden.

9:2 - Riksobjektet Norra Vänerskärgråden

Obebyggda stränder skall av kommunen göras så allmänt tillgängliga som möjligt med hänsyn till djur- och växtliv genom åtgärder såsom lämpligt avvägda områdesskydd, planbestämmelser eller avtal. Anordningar och åtgärder som gynnar allmänhetens friluftaktiviteter såsom bad, båtsport, kajakpaddling, fritidsfiske och långfärdsskridskoåkning skall efter prövning av strandens betydelse för växt- och djurliv i princip tillåtas och stödjas av kommunen. Tillkomst av allmänna anordningar och åtgärder kan och bör stödjas, om de tillgodoser det rörliga friluftslivets intressen. Dispensprövning sker enligt bestämmelserna i miljöbalken och i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer (Allmänna Råd).

Organiserad turism skall för att begränsa störningar på känslig natur och annat mer allemansrättsligt friluftsliv i görligaste mån styras till för ändamålet anordnade och planerade områden, som t ex campingplatser, turistanläggningar och gästbryggor, där man kan få information om Vänerns öar och strandområden.

9. Riksintressen

9:2

Riksintressen

9:3 - Riksobjektet Kilsviken

Kommunen skall även fortsättningsvis i samverkan med länsstyrelsen och enskilda medverka till att områdets riks värden (fauna, flora, lösa avlagringar, odlingsbygd, sjö och skärgård) skyddas och sköts. Allmänhetens tillträde till stranden skall gynnas och regleras. Kommunen skall verka för att ekonomiskt och personellt stöd även i fortsättningen kommer att ges till lokala brukare för landskapsvård, t ex för att bibehålla den för området viktiga djurhållningen. Kommunen skall även arbeta med rådgivning och annat stöd för landsbygdsprojekt, som gynnar fortsatt bosättning och hävd i området.

9:4 - Riksobjektet Visnums stormosse

Kommunen skall även i fortsättningen samverka med länsstyrelsen för att mossen skall skyddas och skötas enligt det förslag, som finns liksom att myren görs tillgänglig för friluftsliv.

9:5 - Riksobjektet Ölmeviken

Kommunen skall verka för att en skötselplan upprättas för viken för att administrativt, geografiskt och ekologiskt ta ställning till den fortsatta användningen av viken och dess stränder. Den skall omfatta både den yttre och den inre delen av viken och ge råd och rekommendationer om fortsatt utveckling. I den skall natur, kultur, friluftsliv, boende, arbete, liksom skydd belysas. Kommunen skall verka för att ekonomiskt och personellt stöd kommer att ges till lokala brukare för landskapsvård. Kommunen skall även arbeta med rådgivning och annat stöd för landsbygdsprojekt, som gynnar fortsatt bosättning, hävd och vård av området.

9:6 - Riksobjektet Arnöskärgården

Kommunen skall även i fortsättningen stödja övervakningen av fågellivet och naturen i skärgården. Kommunen skall dessutom aktivt stödja insatser för friluftslivet och en för området lämplig turism.

9:7 - Riksintresset Varnumsviken

Strandområdet från yttre hamnen visa Marieberg-Ålkärr-Östervik-Gustavsvik och vidare till Kroksvik skall utgöra ett sammanhängande och tillgängligt grönområde. En gång- och cykelväg skall anläggas så sjönära som omständigheterna medger. I södra delen skall mark reserveras för idrottsändamål. Längs området skall befintliga kultur- och naturmiljöer värnas och förstärkas. En genomförandeplan för hela området skall upprättas och fastställas av kommunfullmäktige. Planen skall redovisa hur riksvärdena skall bevaras och skötas.

9:8 - Stora Mossen och Juntern

Kommunen skall verka för att statlig reservatbildning kommer till stånd inom detta område.

9:9 - Övriga riksintressen (se faktadelen)

Kommunen skall i handläggning och beslut, som berör områden och funktioner av riksintresse, beakta de särskilda hänsynsregler, som finns beskrivna och i förekommande fall samråda med länsstyrelsen.

LITTERATURLISTA/KÄLLFÖRTECKNING

Fakta- och beslutsdel

- Boken om översiktsplan del 1-1V (Boverket)
- Översiktlig planering för en hållbar utveckling (Boverket)
- Delaktighet och dialog, översiktsplanering i Kils kommun på annorlunda vis (Högskolan i Karlstad, arb rapport 97:3)
- Grannskapet i den oslagbara staden (HSB, Malmö)
- Robust samhälle - forskning och praktisk verklighet (ÖCB)
- Robusthet i den fysiska miljön (Boverket)
- I kraftfältet mellan välfärdsolitik och utvecklingspolitik i Sverige (Sv Kommunförbundet)
- Bättre plats för arbete (Boverket)
- Värmländska kulturmiljöer, åtgärdsprogram (Länsstyrelsen Värmland)
- Regionalt underlagsmaterial, rapport 1996:10 (Länsstyrelsen Värmland)
- Lokaliseringsplan E18 (Vägverket)
- Områden av riksintresse enligt 3-4 kap MB (Boverket)
- Sevärt, värt att vårda (Kristinehamn kommun)
- Våtmarksplan (Kristinehamns kommun)
- Utvecklingsplan för äldreomsorgen (Kristinehamn kommun)
- Skolplan (Kristinehamns kommun)
- Energiplan (Kristinehamn kommun)
- Översiktsplan 1991 (Kristinehamns kommun)
- Kristinehamn den äldsta historien (Gert Magnusson)
- Gustafsvik - historien om ett värmländskt gods dess park och trädgård (Bemark Wilke Åsa)
- Björneborg i våra hjärtan, Björneborgs hembygdsförening samt Historiska klubben (Värmlandstryck 1994 och 1997)
- Värmländsk medeltid - bidrag till landskapets äldre historia (Ernvik Arvid)
- Socknen vid Kilsviken - minnesskrift vid Visnums Kils kyrkas 200-årsjubileum (Ernvik Arvid)
- Bäckhammars Bruk - minnesskrift till brukets 100-årsjubileum (Tryckeri AB Allehanda Trelleborg 1971)
- Värmlands Säby - en herrgårdsmonografi (Länsstyrelsen i Värmlands län)
- Kristinehamns historia (Axel Emil Löf och Arvid Ernvik)
- Beskrivning över Värmland (ny utgåva av Arvid Ernvik)
- Ölme historik, biografier, bilder m.m. (Lars Lämgren 1916)
- Nya Kristinehamns Posten (1995-07-21)
- Rudskoga sockens historia (J L Silfving 1913)
- Rudskoga Hembygdsförening

KARTFÖRTECKNING

Karta 1

Vision för stadens fysiska utveckling

Karta 2

Markanvändning Kristinehamns tätort

Karta 3

Markanvändningskarta Björneborgs samhälle

Karta 4

Markanvändningskarta Bäckhammars samhälle

Karta 5

Markanvändningskarta Nybble samhälle

Karta 6

Markanvändningskarta Ölme samhälle

Karta 7

Markanvändningskarta för kommunen

Karta 8

Dispositionsplan Inre Hamnen - Sannaområdet